

ΣΧΟΛΗ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ
ΤΜΗΜΑ ΛΟΓΙΣΤΙΚΗΣ ΚΑΙ ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ
ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ ΣΤΗΝ ΕΦΑΡΜΟΣΜΕΝΗ
ΛΟΓΙΣΤΙΚΗ ΚΑΙ ΕΛΕΓΚΤΙΚΗ

Διπλωματική Εργασία

«Ο Εσωτερικός Έλεγχος και η Εφαρμογή του στο Τραπεζικό Σύστημα»

Της

Παπαδοπούλου Ελένης

Υποβλήθηκε ως απαιτούμενο για την απόκτηση Μεταπτυχιακού Διπλώματος

Θεσσαλονίκη 2020

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

Θα ήθελα να εκφράσω τις θερμές μου ευχαριστίες στον επιβλέποντα καθηγητή μου, για την καθοδήγηση και την πολύτιμη βοήθεια στην προσπάθεια σύνταξης της παρούσας εργασίας.

Επίσης, θα ήθελα να εκφράσω τις εγκάρδιες ευχαριστίες μου στην οικογένεια μου και τους φίλους μου, που με στήριξαν καθ' όλη την διάρκεια των μεταπτυχιακών μου σπουδών και μου έδιναν κίνητρο να συνεχίσω.

ΔΗΛΩΣΗ ΜΗ ΛΟΓΟΚΛΟΠΗΣ ΚΑΙ ΑΝΑΛΗΨΗ ΠΡΟΣΩΠΙΚΗΣ ΕΥΘΥΝΗΣ

Με πλήρη επίγνωση των συνεπειών του νόμου περί πνευματικών δικαιωμάτων, δηλώνω υπεύθυνα πως είμαι η αποκλειστική συγγραφέας της παρούσας μεταπτυχιακής, διπλωματικής εργασίας με τίτλο « Ο εσωτερικός έλεγχος και η σημασία του στο τραπεζικό σύστημα» στα πλαίσια του μεταπτυχιακού προγράμματος σπουδών Εφαρμοσμένης Λογιστικής και Ελεγκτικής του Πανεπιστημίου Μακεδονίας. Κάθε βοήθεια, καθώς και όλες οι πηγές των δεδομένων που χρησιμοποιήθηκαν αναφέρονται σαφώς και λεπτομερώς στην εργασία.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1	7
ΕΙΣΑΓΩΓΗ	7
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2	10
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΗ – ΑΡΘΡΟΓΡΑΦΙΚΗ ΕΠΙΣΚΟΠΗΣΗ	10
2.1 Εισαγωγή	10
2.2 Βιβλιογραφική – Αρθρογραφική Επισκόπηση	10
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3	19
ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΣ ΕΛΕΓΧΟΣ.....	19
3.1 Εισαγωγή	19
3.2 Εννοιολογικό Πλαίσιο Εσωτερικού Ελέγχου	19
3.3 Στόχοι του Εσωτερικού Ελέγχου	20
3.4 Αρμοδιότητες Υπηρεσίας Εσωτερικού Ελέγχου	23
3.5 Είδη Εσωτερικών Ελέγχων	23
3.6 Εσωτερικοί Ελεγκτές	25
3.7 Συστήματα Εσωτερικού Ελέγχου	30
3.8 Θεσμικό / Νομοθετικό Πλαίσιο Εσωτερικού Ελέγχου	35
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4	37
ΑΝΑΛΥΣΗ ΤΡΑΠΕΖΙΚΟΥ ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ.....	37
4.1 Εισαγωγή	37
4.2 Εννοιολογικό Πλαίσιο και Λειτουργίες των Τραπεζών	37
4.3 Ιστορική Εξέλιξη του Τραπεζικού Συστήματος	39
4.4 Το Τραπεζικό Σύστημα στην Ελλάδα Σήμερα	40
4.5 Παγκόσμια Χρηματοοικονομική Κρίση	44
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5	46
ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΣ ΕΛΕΓΧΟΣ ΣΤΑ ΤΡΑΠΕΖΙΚΑ ΣΥΣΤΗΜΑΤΑ	46
5.1 Εισαγωγή	46
5.2 Σκοπός Εσωτερικού Ελέγχου στα Τραπεζικά Ιδρύματα	46
5.3 Σύστημα Εσωτερικού Ελέγχου Τραπεζών	47
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6	52
ΠΡΑΚΤΙΚΗ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ	52
6.1 Εισαγωγή	52

6.2 Παρουσίαση Αποτελεσμάτων Ερωτηματολογίου	54
6.3 Συμπεράσματα πρακτικής έρευνας.....	67
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 7	68
ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ - ΠΕΡΙΟΡΙΣΜΟΙ - ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΓΙΑ ΜΕΛΛΟΝΤΙΚΗ ΕΡΕΥΝΑ.....	68
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	70
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ.....	74
ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ ΠΡΑΚΤΙΚΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ.....	74

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ ΠΙΝΑΚΩΝ

Πίνακας 1: Βαθμολογική κλίμακα	53
Πίνακας 2: Πίνακας ερώτησης 1	54
Πίνακας 3: Πίνακας ερώτησης 2	55
Πίνακας 4: Πίνακας ερώτησης 3	55
Πίνακας 5: Πίνακας ερώτησης 4	56
Πίνακας 6: Πίνακας ερώτησης 5	57
Πίνακας 7: Πίνακας ερώτησης 6	58
Πίνακας 8: Πίνακας ερώτησης 7	58
Πίνακας 9: Πίνακας ερώτησης 8	59
Πίνακας 10: Πίνακας ερώτησης 9	60
Πίνακας 11: Πίνακας ερώτησης 10	61
Πίνακας 12: Πίνακας ερώτησης 11	61
Πίνακας 13: Πίνακας ερώτησης 12	62
Πίνακας 14: Πίνακας ερώτησης 13	63
Πίνακας 15: Πίνακας ερώτησης 14	64
Πίνακας 16: Πίνακας ερώτησης 15	64
Πίνακας 17: Πίνακας συμβολισμού	65
Πίνακας 18: Συγκεντρωτικός στατιστικός πίνακας	66

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Σύμφωνα με το Οικονομικό Επιμελητήριο της Ελλάδας, ελεγκτική είναι το σύνολο των κανόνων, των αρχών και των ενεργειών με βάση τις οποίες διενεργείται κάθε λογιστικό – διαχειριστικός έλεγχος, με σκοπό τη διατύπωση αιτιολογημένων συμπερασμάτων σχετικά με κάποια οικονομική διαχείριση. Ένας ακόμη ορισμός, με βάση την Αμερικανική Ένωση Λογιστικής, ορίζει την ελεγκτική ως μια συστηματική διαδικασία αντικειμενικής συγκέντρωσης και αξιολόγησης ελεγκτικών τεκμηρίων, που αφορούν πιστοποιήσεις οικονομικών ενεργειών και γεγονότων, με σκοπό την εξακρίβωση του βαθμού ανταπόκρισης μεταξύ των πιστοποιήσεων αυτών και των προκαθορισμένων κριτηρίων, με σκοπό την γνωστοποίηση των αποτελεσμάτων στους ενδιαφερόμενους χρήστες. Οι έλεγχοι διακρίνονται σε εξωτερικούς και εσωτερικούς ελέγχους. Ως εσωτερικός έλεγχος, που είναι και το βασικό αντικείμενο της παρούσας εργασίας, ορίζεται ο έλεγχος που οργανώνεται από την ίδια της επιχείρηση και διενεργείται από ειδικά εκπαιδευμένα στελέχη της εκάστοτε επιχείρησης, τους εσωτερικούς ελεγκτές.

Ο εσωτερικός έλεγχος είναι ένας καλός «σύμβουλος» της επιχείρησης, ιδιαίτερα στην σύγχρονη εποχή που ζούμε, όπου οι οικονομικές εξελίξεις είναι ραγδαίες και οι επιχειρήσεις καλούνται να αντιμετωπίσουν διαφόρων ειδών προβλήματα, τα οποία η διοίκηση της εκάστοτε επιχείρησης δεν είναι πάντα σε θέση να επιβλέπει. Εξαιτίας αυτών των ραγδαίων εξελίξεων, ένα ολοκληρωμένο σύστημα παροχής οικονομικών πληροφοριών και ελέγχου των πληροφοριών αυτών είναι επιτακτική ανάγκη. Μέσα από την διεξαγωγή των εσωτερικών ελέγχων μπορούν να εντοπιστούν πολλές αδυναμίες, όπως λόγου χάρη κλοπές, απάτες και ανθρώπινα λάθη. Ο εσωτερικός έλεγχος δηλαδή, ελέγχει αναλυτικά και διεξοδικά τις δραστηριότητες της επιχείρησης και αξιολογεί την αξιοπιστία των δημοσιευμένων πληροφοριών της. Με βάση τα παραπάνω, συμπεραίνουμε την σπουδαιότητα και την σημαντικότητα του εσωτερικού ελέγχου. Κάθε επιχείρηση οφείλει να κατέχει ένα καλό σύστημα εσωτερικού ελέγχου, καθώς αυτό μπορεί να επηρεάσει σε μεγάλο

βαθμό την λήψη σοβαρών αποφάσεων, που επηρεάζουν μέχρι και την βιωσιμότητα της επιχείρησης.

Εκτός όμως από τις κοινές επιχειρήσεις, ο εσωτερικός έλεγχος βρίσκει εφαρμογή και στα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα, δηλαδή στο τραπεζικό σύστημα. Με τον όρο τραπεζικό σύστημα εννοούμε ένα δίκτυο εμπορικών, αποταμιευτικών, καθώς και άλλων εξειδικευμένων τραπεζών που παρέχουν στο κοινό διάφορες χρηματοοικονομικές υπηρεσίες, συμπεριλαμβανομένης της αποδοχής καταθέσεων, της παροχής δανείων και της προσφοράς επενδυτικών διευκολύνσεων. Είναι γενικά παραδεκτό πως το τραπεζικό σύστημα είναι ένας βασικός πυλώνας του οικονομικού συστήματος. Η πολυπλοκότητα των συναλλαγών καθιστά απαραίτητη την σωστή λειτουργία του τραπεζικού συστήματος μιας χώρας, για την διασφάλιση της οποίας είναι απαραίτητη και η ύπαρξη του εσωτερικού, τραπεζικού ελέγχου. Αυτός είναι και ο λόγος που η παρούσα εργασία θα ασχοληθεί με τον εσωτερικό έλεγχο και την σημασία του στο τραπεζικό σύστημα.

Σκοπός της παρούσας εργασίας είναι να αναλύσει τις έννοιες του εσωτερικού ελέγχου και του τραπεζικού συστήματος, καθώς και την σημαντικότητα ύπαρξης του εσωτερικού ελέγχου στο τραπεζικό σύστημα. Λεπτομερέστερα, μέσα στην ανάλυση των επιμέρους κεφαλαίων αναλύονται το εννοιολογικό πλαίσιο του εσωτερικού ελέγχου, οι στόχοι και αρμοδιότητες του τμήματος εσωτερικού ελέγχου, η έννοια του εσωτερικού ελεγκτή, ο σχεδιασμός των συστημάτων εσωτερικού ελέγχου, καθώς και το θεσμικό πλαίσιο του αντικειμένου. Όσον αφορά το τραπεζικό σύστημα, γίνεται προσέγγιση του εννοιολογικού πλαισίου, παρουσιάζεται το σημερινό τραπεζικό σύστημα στην χώρα μας και περιγράφεται η Παγκόσμια Χρηματοοικονομική κρίση. Επιπροσθέτως, η εργασία ασχολείται και με την εφαρμογή του εσωτερικού ελέγχου στον τραπεζικό τομέα και, πιο συγκεκριμένα, αναφέρεται ο σκοπός του εσωτερικού ελέγχου στα τραπεζικά ιδρύματα και περιγράφεται η διαδικασία διενέργειας του. Τα ερευνητικά ερωτήματα, τα οποία καλούνται να απαντηθούν μέσα από την παρούσα εργασία είναι τα εξής: Ποια είναι η σπουδαιότητα του εσωτερικού ελέγχου, ποιες είναι οι βασικές ελεγκτικές διαδικασίες που ακολουθούνται, ποιος είναι ο ρόλος των εσωτερικών ελεγκτών;

Η εργασία αποτελείται από επτά, συνολικά, κεφάλαια. Το πρώτο κεφάλαιο αποτελεί την εισαγωγή της εργασίας και στο δεύτερο κεφάλαιο γίνεται μια

βιβλιογραφική επισκόπηση ελληνικής και ξένης αρθρογραφίας σχετικά με το θέμα. Το τρίτο, το τέταρτο και το πέμπτο κεφάλαιο αποτελούν το κυρίως μέρος της εργασίας και πραγματεύονται τον Εσωτερικό Έλεγχο, το Τραπεζικό Σύστημα και τον Εσωτερικό Έλεγχο στο Τραπεζικό Σύστημα αντίστοιχα. Το έκτο κεφάλαιο καταλαμβάνει η πρακτική προσέγγιση της εργασίας, η οποία είναι η ανάλυση των αποτελεσμάτων ερωτηματολογίου, σχετικά με την εφαρμογή του εσωτερικού ελέγχου στα τραπεζικά ιδρύματα. Τέλος, το έβδομο κεφάλαιο παρουσιάζει τα συμπεράσματα τόσο της θεωρητικής, όσο και της πρακτικής προσέγγισης. Μέσα από τα κεφάλαια αυτά θα αποκτήσουμε μία σαφή εικόνα του θέματος και θα βγάλουμε ποικίλα συμπεράσματα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΗ – ΑΡΘΡΟΓΡΑΦΙΚΗ ΕΠΙΣΚΟΠΗΣΗ

2.1 Εισαγωγή

Το δεύτερο κεφάλαιο της εργασίας είναι αφιερωμένο στην επισκόπηση ελληνικής και ξένης βιβλιογραφίας σχετικά με τον εσωτερικό έλεγχο, το τραπεζικό σύστημα και την εφαρμογή του εσωτερικού ελέγχου στα τραπεζικά ιδρύματα. Μέσα από την παρουσίαση της αρθρογραφίας ο αναγνώστης μπορεί να αποκτήσει μια σφαιρική άποψη επί του θέματος και να προετοιμαστεί για το ακόλουθο περιεχόμενο της εργασίας.

2.2 Βιβλιογραφική – Αρθρογραφική Επισκόπηση

Οι Δρ. Μάριος Μενεξιάδης, διευθυντής εσωτερικού ελέγχου της Αεροπορίας Αιγαίου, Κωνσταντίνος Ζοπουνίδης, ακαδημαϊκός καθηγητής Πολυτεχνείου Κρήτης και Χρήστος Λεμονάκης, επίκουρος καθηγητής στο Ελληνικό Μεσογειακό Πανεπιστήμιο αναλύουν στο άρθρο «Σχεδιασμός Συστήματος Εσωτερικού Ελέγχου και Εταιρική Διακυβέρνηση»¹ την έννοια του συστήματος εσωτερικού ελέγχου και το συνδέουν με την εταιρική διακυβέρνηση. Σύμφωνα με τους συγγραφείς, το σύστημα εσωτερικού ελέγχου μιας επιχείρησης είναι το σύστημα μέσω του οποίου ασκείται η εταιρική διακυβέρνηση. Ακόμη, στο άρθρο παρουσιάζεται και το περιεχόμενο ενός συστήματος εσωτερικού ελέγχου, το οποίο περιλαμβάνει, μεταξύ άλλων, τις εταιρικές πολιτικές, το οργανόγραμμα με τα επίπεδα της ιεραρχίας και την διάκριση των λειτουργιών, αλλά και ένα πρόγραμμα δράσης και υλοποίησης ανά δραστηριότητα. Τέλος, στο άρθρο αναφέρεται πως ο σκοπός του συστήματος εσωτερικού ελέγχου είναι η παροχή επαρκούς διασφάλισης των στόχων της εκάστοτε επιχείρησης.

¹Μάριος Μενεξιάδης, Κωνσταντίνος Ζοπουνίδης και Χρήστος Λεμονάκης (2020), «Σχεδιασμός Συστήματος Εσωτερικού Ελέγχου και Εταιρική Διακυβέρνηση»

Στην παρούσα δημοσίευση με τίτλο

“Consequences of the Greek economic crisis on the Structure of the Greek Banking System”²

ο συγγραφέας παρουσιάζει τις συνέπειες της ελληνικής οικονομικής κρίσης πάνω στο τραπεζικό σύστημα. Σύμφωνα με τα στοιχεία της δημοσίευσης, η είσοδος της Ελλάδας στην Ευρωζώνη οδήγησε σε αύξηση του αριθμού των τραπεζικών ιδρυμάτων. Μετά όμως από την έναρξη της οικονομικής κρίσης στην Ελλάδα και την επιβολή των προγραμμάτων αυστηρότητας, τα ελληνικά τραπεζικά ιδρύματα αντιμετωπίζουν προβλήματα με την αύξηση των μη εξυπηρετούμενων δανείων, την μείωση του αριθμού των τραπεζικών υποκαταστημάτων, καθώς και προβλήματα πτώχευσης. Τα γεγονότα αυτά προωθούν σε περαιτέρω προβλήματα, όπως είναι παραδείγματος χάρι η απόλυση εργαζομένων λόγω της παύσης λειτουργίας πολλών τραπεζικών υποκαταστημάτων. Ένα όμως θετικό στοιχείο που προέκυψε από την αναδιάρθρωση του τραπεζικού συστήματος είναι πως μερικοί τραπεζικοί δείκτες, όπως τα δάνεια και οι καταθέσεις ανά εργαζόμενο, παρουσιάζουν βελτίωση.

Σύμφωνα με τον Felix I. Lessambo³, η πλειονότητα των τραπεζών και των χρηματοοικονομικών οργανισμών θεωρούν την διαδικασία ελέγχου μία δύσκολη και απαιτητική διαδικασία. Όντως, είναι μία από τις πιο σημαντικές διαδικασίες που πρέπει να ολοκληρώνονται περιοδικά. Τα τραπεζικά ιδρύματα πρέπει να ακολουθούν μια διαδικασία ελέγχου που να περιλαμβάνει επαρκείς αρχές και πολιτικές, ανεξαρτησία, πόρους και πρόσβαση στο διοικητικό συμβούλιο του εκάστοτε ιδρύματος.

Η Τράπεζα της Ελλάδος με την επισκόπηση «Επισκόπηση του Ελληνικού Χρηματοπιστωτικού Συστήματος»⁴ αναλύει το ελληνικό χρηματοπιστωτικό σύστημα και πως αυτό επηρεάστηκε από διάφορα πρόσφατα γεγονότα. Επίσης, δίνεται έμφαση στις τραπεζικές εξελίξεις, τονίζοντας τη σημασία των τραπεζών σε σχέση με τα υπόλοιπα ιδρύματα του χρηματοπιστωτικού τομέα. Τα συμπεράσματα της μελέτης

²Simeon Karafolas (2020), “Consequences of the Greek Economic Crisis on the Structure of the Greek Banking System”

³Felix I. Lessambo (2020), “Bank Audit Systems”

⁴Τράπεζα της Ελλάδος (2019), «Επισκόπηση Ελληνικού Χρηματοπιστωτικού Συστήματος»

αυτής είναι τα παρακάτω: οι δείκτες ανθεκτικότητας των ελληνικών τραπεζών κατά το έτος 2018 εμφανίστηκαν χαμηλότεροι, τα κέρδη προ φόρων εμφανίστηκαν αυξημένα και οι τραπεζικοί όμιλοι αντεπεξήλθαν οριακά καλύτερα σε σχέση με προηγούμενα έτη. Τα συμπεράσματα αυτά προέκυψαν μέσα από την ανάλυση των βασικών μεγεθών του ισολογισμού, των τραπεζικών κινδύνων και άλλων σχετικών μεγεθών.

Στην ανάλυση “FactsandFigures – 2019”⁵, η Ευρωπαϊκή Ομοσπονδία Τραπεζών παρουσιάζει στοιχεία και γεγονότα του τραπεζικού συστήματος των διάφορων ευρωπαϊκών χωρών. Σύμφωνα με την Άννα Βασιλά, από την ελληνική Ένωση Τραπεζών, όσον αφορά το ελληνικό τραπεζικό σύστημα, η Ελλάδα έχει πλήρως αφομοιώσει τις ευρωπαϊκές πολιτικές, γεγονός που σηματοδοτεί στροφή σε μία νέα εποχή. Ο αριθμός των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων έχει μειωθεί δραστικά την τελευταία δεκαετία. Από τις οκτώ εμπορικές τράπεζες που υπάρχουν προς το παρόν, μόνο οι τέσσερις είναι συστημικές και αυτές ελέγχουν το 96 % των τραπεζικών περιουσιακών στοιχείων. Επιπλέον, μετά τις τεράστιες ζημιές των προηγούμενων ετών οι ελληνικές τράπεζες επέστρεψαν στα κέρδη, όμως η κερδοφορία αυτή είναι ακόμη ευάλωτη.

Οσυγγραφέαςστοπαρόνάρθρομετίτλο

“EvaluatingtheEffectivenessofInternalAuditUnitsInAddressingBankFraud:

EvidencefromtheGreekBankingSector”⁶αξιολογείτηναποτελεσματικότητατωντμημάτωντουεσωτερικούελέγχουγιατονεντοπισμόαπάτηςστιςκύριεςελληνικέςτράπεζες. Τα αποτελέσματα της έρευνας έδειξαν πως τα τμήματα εσωτερικού ελέγχου των ελληνικών τραπεζών είναι σωστά οργανωμένα, όσον αφορά τις ήδη εδραιωμένες πολιτικές και τους υπάρχοντες μηχανισμούς ελέγχου. Παρόλα αυτά, εντοπίζονται αδυναμίες στον τρόπο χρήσης των πληροφοριακών συστημάτων που σχετίζονται με τον έλεγχο και τον εντοπισμό μιας ενδεχόμενης απάτης.

⁵European Banking Federation (2019), “Facts and Figures – 2019”

⁶Georgios Vousinas (2018), “Evaluating the Effectiveness of Internal Audit Units in Addressing Bank Fraud: Evidence from the Greek Banking Sector”

Οισυγγραφείς, στηνδημοσίευσητουσμετίτλο “InternalAuditandSystemsofInternalAuditinGreekBanks”⁷, υποστηρίζουν πως ο έλεγχος είναι μία επιστήμη με αυξανόμενη σημασία τα τελευταία χρόνια, ειδικά από τότε που οι επιχειρήσεις και οι οργανισμοί κατάλαβαν την σημασία της διαφάνειας και της αξιοπιστίας των δημοσιευμένων πληροφοριών. Ο εσωτερικός έλεγχος διαδραματίζεται από έναν επαγγελματία με ειδικό επιστημονικό υπόβαθρο. Επίσης, ο εσωτερικός έλεγχος είναι μια ανεξάρτητη, συμβουλευτική διαδικασία που προσδίδει αξία στις λειτουργίες της επιχείρησης. Το τραπεζικό σύστημα εσωτερικού ελέγχου θεωρείται η βάση των ελεγκτικών μηχανισμών, καλύπτει κάθε είδους δραστηριότητα και συνεισφέρει στην ασφαλή και αποτελεσματική λειτουργία του ιδρύματος.

Το κείμενο “TheGreekBankingSystem”⁸ εκδόθηκε από την Ελληνική Ένωση Τραπεζών και αποτελεί μια λεπτομερή παρουσίαση των χαρακτηριστικών του ελληνικού τραπεζικού συστήματος. Σημειώνεται πως το ελληνικό τραπεζικό, αλλά και οικονομικό, σύστημα έχει υποστεί τεράστιες αλλαγές. Κάνοντας μία ιστορική αναδρομή, ο συγγραφέας αναφέρει πως η πρώτη εμπορική τράπεζα ήταν η Εθνική Τράπεζα (NBG) και ύστερα ακολούθησαν πολλές ακόμη. Με την παγκόσμια απελευθέρωση του οικονομικού συστήματος το 1980, πολλές διαμορφώσεις δέχτηκε και το ελληνικό τραπεζικό σύστημα. Σιγά σιγά οι ελληνικές τράπεζες άρχισαν να προσαρμόζονται στα ευρωπαϊκά δεδομένα και ξεκίνησαν να οδεύουν προς την ανάπτυξη. Κατά τα έτη 1997 έως και 1999 επιταχύνεται η ανάπτυξη της οικονομίας, δυναμώνοντας έτσι και τις ελληνικές τράπεζες. Από το έτος 2000 τα συνολικά κέρδη των ελληνικών τραπεζών άρχισαν να μειώνονται, ακολουθώντας την γενικότερη τάση της αγοράς στην Ελλάδα.

Με βάση το συγκεκριμένο άρθρο με τίτλο “InternalControlFrameworks”⁹ το πλαίσιο του εσωτερικού ελέγχου έχει δημιουργηθεί για να αντιμετωπιστεί πρωτίστως

⁷KanellosToudas, IoannaSiouzou and MenexiadisMarios (2017), “Internal Audit and Systems of Internal Audit in Greek Banks”, Conference Paper

⁸Hellenic Bank Association (2017), “The Greek Banking System”

⁹Alan Calder and Steve Moir (2009), “Internal Control Frameworks, Book Chapter from: IT Governance: Implementing Frameworks and Standards for the Corporate Governance of IT”, IT Governance Publishing, pp. 52 – 58

ο οικονομικός κίνδυνος. Είναι γενικά παραδεκτό, πως τα συστήματα εσωτερικού ελέγχου θα πρέπει να καλύπτουν ένα μεγάλο εύρος κινδύνων. Η Επιτροπή Οργανισμών Χορηγιών (Committee of Sponsoring Organisations) ορίζει τον εσωτερικό έλεγχο ως μία διαδικασία που έχει σχεδιαστεί για να παρέχει εύλογη διαβεβαίωση όσον αφορά την επίτευξη ορισμένων στόχων.

Σε ένα σύστημα, όπως είναι το τραπεζικό, ο εσωτερικός έλεγχος και η ορθή λειτουργία του κρίνονται απαραίτητα στοιχεία, εξαιτίας της πολυπλοκότητας των συναλλαγών και των υπόλοιπων τραπεζικών δραστηριοτήτων, όπως αναφέρεται στο άρθρο “Effectiveness of Internal Control System in The Greek Bank Sector”¹⁰. Η σημαντικότητα ενός σωστά οργανωμένου συστήματος εσωτερικού ελέγχου των τραπεζών είναι μεγάλη και αποτελεί πρωταρχικό παράγοντα για την διασφάλιση της διαφάνειας των συναλλαγών. Σύμφωνα με το Ινστιτούτο των Εσωτερικών Ελεγκτών της Βόρειας Αμερικής, ο εσωτερικός έλεγχος είναι μια ανεξάρτητη, αξιολογική λειτουργία, που καθιερώνεται σε έναν οργανισμό ή σε ένα ίδρυμα για να εξετάσει και να αξιολογήσει τις δραστηριότητες του. Όσον αφορά τα αποτελέσματα της έρευνας για το ελληνικό τραπεζικό σύστημα, το συμπέρασμα που προέκυψε ήταν πως τα ελληνικά πιστωτικά ιδρύματα αγνοούσαν τους περισσότερους κανονισμούς. Τα αποτελέσματα έδειξαν ότι τα πρότυπα του εσωτερικού ελέγχου απαιτούν μια «βασισμένη στον κίνδυνο» προσέγγιση, η οποία δεν εφαρμοζόταν στην πράξη. Έτσι, οι ελληνικές τράπεζες υιοθετούν μια ενδιάμεση προσέγγιση και συνεπώς οι κίνδυνοι που λαμβάνονται υπόψιν δεν εκτιμώνται ούτε διαχειρίζονται.

Στο άρθρο με τίτλο “Audit Committees in the Greek Banking Institutions”¹¹ οι συγγραφείς, Ανδρέας Κουτούπης και Κωνσταντίνος Στεργιόπουλος, προσεγγίζουν τις βασικές οδηγίες που μπορούν να συνεισφέρουν θετικά στην αποτελεσματικότητα των επιτροπών ελέγχου και καθορίζουν ένα πλαίσιο για την ορθή λειτουργία τους στα

¹⁰Karagiorgos T., Drogalas G. and Dimou A. (2008), “Effectiveness of Internal Control System in the Greek Bank Sector”, The South European Review of Business Finance and Accounting

¹¹Andreas G. Koutoupis and Konstantinos Stergiopoulos (2007), “Audit Committees in the Greek Banking Institutions”, Conference Paper

ελληνικά τραπεζικά ιδρύματα. Μερικά από τα στοιχεία που χρειάζονται για την αποτελεσματικότητα των επιτροπών ελέγχου είναι τα παρακάτω:

- Ακριβής και σαφής πολιτική του Διοικητικού Συμβουλίου που να περιγράφει ευθύνες και αρμοδιότητες.
- Ανεξάρτητο και ορθά καταρτισμένο ανθρώπινο δυναμικό, με τις απαραίτητες δεξιότητες, γνώσεις και εμπειρία.
- Κατάλληλες υποδομές και σύγχρονα πληροφοριακά συστήματα.
- Σχεδιασμός πλάνου και τακτική αξιολόγηση του.

Τα παραπάνω στοιχεία είναι απαραίτητα για την καλή λειτουργία των επιτροπών ελέγχου, οι οποίες παίζουν σημαντικό ρόλο ώστε οι ελληνικές τράπεζες να έχουν πρόσβαση στις οργανωμένες και ανεπτυγμένες αγορές.

Ο ρόλος των εσωτερικών ελεγκτών ολοένα και εξελίσσεται. Ένα πολύ σημαντικό στοιχείο στην εργασία των εσωτερικών ελεγκτών είναι η ικανότητα τους να λειτουργούν ανεξάρτητα και με αντικειμενικότητα. Μέσω της έρευνας “TheNewRoleoftheInternationalAuditor:

ImplicationsforInternalAuditorObjectivity”¹² εξετάζεται το εάν οι εσωτερικοί ελεγκτές βλέπουν τον ρόλο τους ως αντικειμενική ανάλυση των στοιχείων της εκάστοτε επιχείρησης ή εάν αυτοί παρέχουν λύσεις που προασπίζουν το συμφέρον της εταιρίας. Ειδικότερα, σκοπός της παρούσας έρευνας ήταν να εξεταστεί το εάν οι κρίσεις των εσωτερικών ελεγκτών εξαρτώνται από τον ρόλο που έχει η εταιρία τους (αγοραστής ή πωλητής). Η μέθοδος που ακολουθήθηκε για την εξαγωγή των συμπερασμάτων ήταν ο διαχωρισμός των εσωτερικών ελεγκτών σε δύο γκρουπ. Στο ένα γκρουπ δόθηκαν περιπτώσεις όπου οι εταιρίες ήταν οι πωλητές και στο δεύτερο γκρουπ δόθηκαν περιπτώσεις στις οποίες οι εταιρίες είχαν ρόλο αγοραστή. Τα αποτελέσματα έδειξαν ότι ο ρόλος της εκάστοτε εταιρίας (αγοραστής ή πωλητής) επηρέαζε τις κρίσεις των εσωτερικών ελεγκτών, δηλαδή οι ελεγκτές λειτουργούν με βάση το συμφέρον της εταιρίας στην οποία ανήκουν.

¹²Richard G. Brody and D. Jordan Lowe (2003), “The New Role of the Internal Auditor: Implications for Internal Auditor Objectivity”, *International Journal of Auditing* 4 (2), pp. 169 – 178

Στο άρθρο με τίτλο

“Internal Controls and the Detection of Management Fraud”¹³ παρουσιάζεται η απόφαση ενός εσωτερικού ελεγκτή να ερευνήσει μια απάτη, όταν ένα στέλεχος μιας επιχείρησης επιλέγει την ποιότητα του εσωτερικού ελέγχου για να παρουσιάσει εσφαλμένα στοιχεία. Τα αποτελέσματα τα οποία εξήγαγε η έρευνα υποστήριξαν ότι:

- Η χρήση των συστημάτων εσωτερικού ελέγχου για απάτη γίνεται όταν τα συστήματα αυτά είναι αδύναμα και ευάλωτα
- Οι εσωτερικοί ελεγκτές υποβάλλουν συστάσεις για τον έλεγχο, που δεν ωφελούν οικονομικά τα στελέχη και
- Όταν τα συστήματα εσωτερικού ελέγχου είναι αδύναμα, είναι δύσκολη η διάκριση μεταξύ σφαλμάτων και απάτης και συνεπώς, πολλά στοιχεία που ίσως να υποδηλώνουν απάτη, παραβλέπονται.

Στην δημοσίευση

“Framework for Internal Control Systems in Banking Organisations”¹⁴, η Επιτροπή Βασιλείας Εποπτείας των Τραπεζών αναλύει το πλαίσιο της εξέλιξης των συστημάτων εσωτερικού ελέγχου, και ιδιαίτερα στον τραπεζικό τομέα. Ένα σωστό σύστημα εσωτερικού ελέγχου σε ένα τραπεζικό ίδρυμα ενισχύει την ικανότητα για επίτευξη βασικών στόχων, όπως είναι η μακροχρόνια κερδοφορία, καθώς και η συμμόρφωση με τους γενικούς κανονισμούς και τις πολιτικές που πρέπει να ακολουθούνται. Με βάση τους συγγραφείς, τα απαραίτητα στοιχεία από τα οποία πρέπει να αποτελείται ένα σύστημα εσωτερικού ελέγχου είναι μια ισχυρή κουλτούρα ελέγχου (παραδείγματος χάρι οι ηθικές αξίες), η αναγνώριση από όλους τους εργαζομένους των καθηκόντων τους, η πιστή εφαρμογή τους, με βάση την εκάστοτε πολιτική που ακολουθεί ο τραπεζικός οργανισμός, και τέλος, η αποφυγή πολιτικών που προωθούν κίνητρα για ανάρμοστες δραστηριότητες.

¹³Dennis Caplan (1999), “Internal Controls and the Detection of Management Fraud”, Journal of Accounting Research, Vol. 37, No. 1, pp.101 – 117

¹⁴Basel Committee on Banking Supervision (1998), “Framework for Internal Control Systems in Banking Organisations”

Το άρθρο του ChaiChun με τίτλο “On the Functions and Objectives of Internal Audit and their Underlying Conditions”¹⁵ εστιάζει στις λειτουργίες και στις αντικειμενικές αρχές του εσωτερικού ελέγχου, καθώς και στις προϋποθέσεις που απαιτούνται για την σωστή τους τήρηση. Αξίζει να υπογραμμιστεί πως, με βάση τον συγγραφέα, ο εσωτερικός έλεγχος λειτουργεί αντικειμενικά και ανεξάρτητα προς όφελος της επιχείρησης και αποτελεί αναπόσπαστο τμήμα της. Επίσης, με βάση το άρθρο, ο εσωτερικός έλεγχος έχει τρεις λειτουργίες: την επίβλεψη, την επιβεβαίωση και την αξιολόγηση. Οι λειτουργίες αυτές κρίνονται απαραίτητες για να επιτευχθεί η ορθή λειτουργία του εκάστοτε συστήματος εσωτερικού ελέγχου. Τέλος, στο άρθρο τονίζεται πως ένα από τα βασικότερα χαρακτηριστικά του εσωτερικού ελέγχου, αν όχι το βασικότερο, είναι η ανεξαρτησία του.

Η ραγδαία εξέλιξη της οικονομίας οδήγησε πολλές τράπεζες στην λεπτομερέστερη ανάλυση των συστημάτων εσωτερικού ελέγχου. Ο Mike M.K. Chan μελέτησε τη σπουδαιότητα του εσωτερικού ελέγχου στο τραπεζικό σύστημα μέσω μιας μελέτης περίπτωσης με τίτλο “Achieving Audit Uniformity out of Diversity: A Case Study of an International Bank.”¹⁶. Τα συμπεράσματα που προέκυψαν μέσω της παρούσας μελέτης περίπτωσης είναι πως μέσω του εσωτερικού ελέγχου εντοπίζονται τυχόν αδυναμίες του συστήματος, καθώς και ότι ο στόχος του εσωτερικού ελέγχου είναι η μείωση του κινδύνου στο αποδεκτό επίπεδο. Επίσης, η έρευνα υπογραμμίζει πως ο εσωτερικός έλεγχος προσαρμόζεται με βάση τις διάφορες τραπεζικές δραστηριότητες.

¹⁵Chan C. (1997), “On the Functions and Objectives of Internal Audit and their Underlying Conditions”, *Managerial Auditing Journal*, Vol. 12, no. 4/5, pp. 247 – 250

¹⁶Mike M.K. Chan (1995), “Achieving Audit Uniformity out of Diversity: a Case Study of an International Bank”, *Managerial Auditing Journal*, Vol. 10, Issue 4

Το άρθρο “TICOM and the Analysis of Internal Controls”¹⁷ συσχετίζει την αποδοτικότητα και την αξιοπιστία ενός συστήματος εσωτερικού ελέγχου όταν αυτό υποστηρίζεται και από το κατάλληλο πληροφοριακό σύστημα, μέσω του οποίου διασφαλίζεται η ακρίβεια και η αξιοπιστία του συστήματος εσωτερικού ελέγχου. Στο άρθρο παρουσιάζεται μια μελέτη περίπτωσης στην οποία εξετάζεται ένα τέτοιο μοντέλο εσωτερικού ελέγχου. Το μοντέλο αυτό είναι ένα εργαλείο ανάλυσης το οποίο στοχεύει στο να βοηθήσει τους εσωτερικούς ελεγκτές στην αξιολόγηση των συστημάτων εσωτερικού ελέγχου. Με βάση τα αποτελέσματα που προέκυψαν, το συμπέρασμα που εξάχθηκε ήταν ότι τέτοια μοντέλα έχουν πολλά πλεονεκτήματα σε σχέση με τις παραδοσιακές μεθόδους αξιολόγησης τέτοιων συστημάτων.

Στο άρθρο “Internal Control and the Internal Auditor”¹⁸ αναλύονται λεπτομερώς οι έννοιες του εσωτερικού ελέγχου και του εσωτερικού ελεγκτή. Μέσα από την ανάλυση και παρουσίαση διάφορων εννοιών και χαρακτηριστικών, ο συγγραφέας καταλήγει στο συμπέρασμα πως το τμήμα εσωτερικού ελέγχου μιας επιχείρησης πρέπει να συνιστά ένα κέντρο εκκαθάρισης για την διάδοση νέων ιδεών. Επίσης, αναφέρεται ότι οι εσωτερικοί ελεγκτές ίσως να είναι οι μόνοι που μπορούν να ελέγξουν την ακρίβεια των επιχειρηματικών δραστηριοτήτων. Τέλος, παρουσιάζονται αρχές που πρέπει να διέπουν τους εσωτερικούς ελεγκτές, όπως είναι η αξιοπιστία, η ανεξαρτησία και η αντικειμενικότητα.

¹⁷Andrew D. Bailey Jr., Gordon Leon Duke, James Gerlach, Chen – EnKo, Rayman D. Meservy and Andrew B. Whinston (1985), “TICOM and the Analysis of Internal Controls”, The Accounting Review, Vol. 60, No. 2, pp.186 – 201

¹⁸William H. Garbade (1944), “Internal Control and the Internal Auditor”, The Accounting Review, Vol. 19, No.4, pp. 416 – 421

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3

ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΣ ΕΛΕΓΧΟΣ

3.1 Εισαγωγή

Στο παρόν κεφάλαιο γίνεται μια παρουσίαση του εσωτερικού ελέγχου και μια ακριβής ανάλυση του. Πιο συγκεκριμένα, αναλύεται το εννοιολογικό πλαίσιο του εσωτερικού ελέγχου και αναφέρεται ο σκοπός του. Στην συνέχεια του κεφαλαίου, ακολουθεί μια λεπτομερής ανάλυση της έννοιας του εσωτερικού ελεγκτή και παρουσιάζεται ο ρόλος του, ο κώδικας δεοντολογίας, στον οποίο πρέπει να υπακούει, καθώς και τα Διεθνή Πρότυπα Ελέγχου, στα οποία πρέπει να βασίζεται κατά την διεξαγωγή των ελέγχων. Επιπλέον, στο κεφάλαιο αυτό παρατίθεται η έννοια των συστημάτων εσωτερικού ελέγχου η οποία περιλαμβάνει τον σχεδιασμό των συστημάτων αυτών, τα χαρακτηριστικά τους, τις ελεγκτικές διαδικασίες που ακολουθούνται, αλλά και τα βήματα διενέργειας των ελέγχων. Τέλος, αναλύεται και το θεσμικό πλαίσιο γύρω από τον εσωτερικό έλεγχο.

3.2 Εννοιολογικό Πλαίσιο Εσωτερικού Ελέγχου

Αρχικά, κρίνεται σκόπιμο να παρατεθούν κάποιοι ορισμοί, ώστε να ξεκινήσει η ανάλυση στην παρούσα εργασία. Σύμφωνα με το Ινστιτούτο Εσωτερικών Ελεγκτών, ο εσωτερικός έλεγχος είναι μια ανεξάρτητη, αντικειμενική, διασφαλιστική και συμβουλευτική δραστηριότητα, που είναι σχεδιασμένη για να προσθέτει αξία και να βελτιώνει τις λειτουργίες ενός οργανισμού. Βοηθάει τον οργανισμό να επιτύχει τους στόχους του, υιοθετώντας μια συστηματική και επαγγελματική προσέγγιση στην αξιολόγηση και βελτίωση της αποτελεσματικότητας των διαδικασιών διαχείρισης κινδύνων, των συστημάτων εσωτερικού ελέγχου και εταιρικής διακυβέρνησης. Ένας ακόμη ορισμός, σύμφωνα με τον Οργανισμό Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης, παρουσιάζει τον εσωτερικό έλεγχο ως μια λειτουργία επαγγελματικής και ανεξάρτητης αξιολόγησης, η οποία παρέχει πληροφόρηση για τις πρακτικές και τις δραστηριότητες της διοίκησης. Η λειτουργία αυτή συμβάλλει στη βελτίωση της

συνολικής αποτελεσματικότητας και της απόδοσης των κυβερνητικών λειτουργιών και στη διαφάνεια της διαδικασίας λήψης αποφάσεων. Σύμφωνα με τον Παγκόσμιο Φορέα για Επαγγελματίες Λογιστές (ACCA)¹⁹, ο εσωτερικός έλεγχος είναι οι πολιτικές, οι διαδικασίες, τα καθήκοντα, οι συμπεριφορές και άλλες πτυχές ενός οργανισμού που λειτουργούν συνδυαστικά για:

1. την διευκόλυνση της αποτελεσματικής λειτουργίας του οργανισμού για την κατάλληλη ανταπόκριση σε σημαντικούς επιχειρηματικούς, λειτουργικούς και χρηματοοικονομικούς κινδύνους με απώτερο σκοπό την επίτευξη των στόχων του οργανισμού
2. την εξασφάλιση της ποιότητας των εσωτερικών αναφορών, η οποία με τη σειρά της απαιτεί την διατήρηση έγκαιρων, σχετικών και αξιόπιστων πληροφοριών
3. την εξασφάλιση της συμμόρφωσης με το εκάστοτε ισχύον νομοθετικό πλαίσιο και τις πολιτικές.

Τέλος, στην αναθεωρημένη έκδοση του βιβλίου « Ο Σύγχρονος Εσωτερικός Έλεγχος (Internal Audit) και η πρακτική εφαρμογή του», ο συγγραφέας Παπαστάθης Στυλ. Παντελής αναλύει τον εσωτερικό έλεγχο ως ένα σημαντικό εργαλείο σύγχρονης και αποτελεσματικής διοίκησης, το οποίο είναι απαραίτητο για την αντιμετώπιση των καθημερινών προκλήσεων, με τις οποίες έρχονται αντιμέτωπες οι σύγχρονες επιχειρήσεις.

3.3 Στόχοι του Εσωτερικού Ελέγχου

Ο εσωτερικός έλεγχος είναι ένα διεθνώς αναγνωρισμένο επάγγελμα που καθοδηγείται από μία κοινή δέσμευση για ενίσχυση της διακυβέρνησης, της διαχείρισης κινδύνων και των διαδικασιών ελέγχου.²⁰ Θεωρητικά, σύμφωνα με τον SarensGerrit²¹, η

¹⁹accaglobal.com

²⁰ Sally – Anne Pitt (2014), “Internal Audit Quality: Developing a Quality Assurance and Improvement Program”, Wiley Publishing, New York

²¹Sarens Gerrit (2009), “Internal Auditing Research: Where Are We going?”, Editorial Note, International Journal of Auditing, Vol. 13, Issue 1

λειτουργία του εσωτερικού ελέγχου θεωρείται αποτελεσματική όταν επιτυγχάνεται ο εξής στόχος: βελτίωση της εταιρικής διακυβέρνησης.

Σύμφωνα με τον Παγκόσμιο Φορέα για Επαγγελματίες Λογιστές (ACCA)²², ο εσωτερικός έλεγχος έχει τους ακόλουθους στόχους:

1. Αποτελεσματική συμπεριφορά των επιχειρήσεων. Με τους εσωτερικούς ελέγχους μπορεί να διασφαλιστεί ότι οι διαδικασίες ρέουν ομαλά και οι λειτουργίες του εκάστοτε οργανισμού είναι απαλλαγμένες από διακοπές. Το γεγονός αυτό μετριάξει τον κίνδυνο για αναποτελεσματικότητα και περιορίζει τις απειλές που εμποδίζουν την δημιουργία αξίας στην επιχείρηση.
2. Διασφάλιση περιουσιακών στοιχείων. Μέσα από τους εσωτερικούς ελέγχους διασφαλίζεται ότι τα περιουσιακά στοιχεία της επιχείρησης χρησιμοποιούνται με τον κατάλληλο τρόπο και για τους κατάλληλους σκοπούς και δεν είναι ευάλωτα σε κατάχρηση ή κλοπή. Η προσέγγιση αυτή λαμβάνει υπόψιν το σύνολο των περιουσιακών στοιχείων, τόσο των ενσώματων όσο και των άυλων.
3. Πρόληψη και εντοπισμός της απάτης και άλλων παράνομων πράξεων. Ακόμα και μικρές επιχειρήσεις με απλές οργανωτικές δομές είναι πιθανό να πέσουν θύματα απάτης ή παραβιάσεων. Ειδικότερα, όσο αυξάνεται σε μέγεθος ένας οργανισμός αυξάνεται και η πολυπλοκότητα τους και συνεπώς τα ενδεχόμενα ύπαρξης απάτης ή παραβίασης αυξάνονται επίσης.
4. Πληρότητα και ακρίβεια των οικονομικών αναφορών. Μία επιχείρηση δεν μπορεί να καταρτίσει ακριβείς οικονομικές καταστάσεις εάν οι οικονομικές της αναφορές δεν είναι αξιόπιστες. Τα συστήματα πρέπει να είναι ικανά να καταγράφουν τις συναλλαγές και της δραστηριότητες της επιχείρησης με τέτοιο τρόπο, ώστε η φύση τους να αντανακλάται ορθά στους χρηματοοικονομικούς λογαριασμούς.
5. Έγκαιρη σύνταξη των οικονομικών καταστάσεων. Κάθε επιχείρηση θα πρέπει να είναι σε θέση να εκπληρώνει σε εύλογο χρονικό διάστημα τις νομικές της υποχρεώσεις. Επίσης, πρέπει να συντάσσονται ουσιαστικές αναφορές προς τους μετόχους. Τέλος, στόχος του εσωτερικού ελέγχου είναι ο έλεγχος στις λογιστικές διαδικασίες διαχείρισης, οι οποίες είναι απαραίτητες για

²²accaglobal.com

αποτελεσματικό στρατηγικό σχεδιασμό, για την λήψη αποφάσεων και για την παρακολούθηση της απόδοσης της επιχείρησης.

Ακόμη, σύμφωνα με το Ινστιτούτο Εσωτερικών Ελεγκτών, στόχοι του ελέγχου είναι η εποπτεία, η κατανόηση και η πρόβλεψη. Ο εσωτερικός έλεγχος βοηθά αυτούς που λαμβάνουν τις αποφάσεις στην άσκηση εποπτείας. Οι έλεγχοι που επικεντρώνονται στην εποπτεία απαντούν σε ερωτήματα όπως το κατά πόσο εφαρμόστηκε η πολιτική έτσι όπως είχε σχεδιαστεί ή το κατά πόσο εφαρμόζονται οι αποτελεσματικοί μηχανισμοί ελέγχου για την ελαχιστοποίηση των κινδύνων. Όσον αφορά την κατανόηση, ο εσωτερικός έλεγχος βοηθά αυτούς που λαμβάνουν αποφάσεις να αποκτήσουν βαθιά αντίληψη και γνώση των καταστάσεων. Οι εσωτερικοί έλεγχοι μπορούν να δώσουν μια ακριβή περιγραφή των ενδεχόμενων προβλημάτων που σε συνδυασμό με την κατανόηση της θεμελιώδους αιτίας του προβλήματος μπορεί να οδηγήσει στην λύση τους. Τέλος, ο εσωτερικός έλεγχος βοηθά τους οργανισμούς να κοιτάζουν το μέλλον, διαβλέποντας τάσεις και κάνοντας προβλέψεις.

Επιπλέον, σύμφωνα με τους Χρήστο Νεγκάκη και Παναγιώτη Ταχυνάκη, στο βιβλίο «Ελεγκτική και Εσωτερικός Έλεγχος, Θεωρία και Εφαρμογές», αντικειμενικός σκοπός της υπηρεσίας εσωτερικού ελέγχου είναι η παροχή εξειδικευμένων και επιστημονικά τεκμηριωμένων υπηρεσιών προς τη διοίκηση της επιχείρησης για την ορθή και αποτελεσματική εκπλήρωση των καθηκόντων της, παρέχοντας της αναλύσεις, εκτιμήσεις, συστάσεις και παρατηρήσεις για τις λειτουργίες, τις συναλλαγές και τις δοσοληψίες της εταιρίας.

Τέλος, στην αναθεωρημένη έκδοση του βιβλίου « Ο Σύγχρονος Εσωτερικός Έλεγχος (InternalAudit) και η πρακτική εφαρμογή του», ο συγγραφέας Παπαστάθης Στυλ. Παντελής αναφέρει ότι πέρα από όλους τους παραπάνω σκοπούς, η ανάπτυξη προγραμμάτων εσωτερικού ελέγχου αποσκοπεί και στο να συμβάλλει στην τεχνική κατάρτιση των εσωτερικών ελεγκτών για επιμέρους δραστηριότητες διάφορων κλάδων επιχειρήσεων.

3.4 Αρμοδιότητες Υπηρεσίας Εσωτερικού Ελέγχου

Σύμφωνα με τους Χρήστο Νεγκάκη και Παναγιώτη Ταχυνάκη, στο βιβλίο «Ελεγκτική και Εσωτερικός Έλεγχος, Θεωρία και Εφαρμογές»²³ μερικές βασικές αρμοδιότητες της υπηρεσίας του εσωτερικού ελέγχου των επιχειρήσεων είναι οι παρακάτω:

1. Ενημερώνει τη διοίκηση της εκάστοτε επιχείρησης ή του ιδρύματος για τα αποτελέσματα που προέκυψαν από την διενέργεια του ελέγχου και υποβάλλει συστάσεις και προτάσεις.
2. Εκτιμά το κατά πόσο η επιχείρηση είναι συμμορφωμένη με τις θεσπισμένες διαδικασίες της διοικητικής και οικονομικής δραστηριότητας της επιχείρησης.
3. Εκτιμά την αξιοπιστία των πληροφοριών που παράγονται.
4. Εξετάζει συστηματικά τη διαχείριση του επιχειρηματικού κινδύνου, ερευνά τις αιτίες που τον προκαλούν και αναζητά λύσεις για την αντιμετώπιση του.
5. Ελέγχει την πληρότητα, την ακρίβεια και την αξιοπιστία των στοιχείων, των λογιστικών εγγράφων, των βιβλίων της επιχείρησης και των οικονομικών καταστάσεων.
6. Συμμετέχει στην οργάνωση, τον σχεδιασμό την ανάπτυξη και την εφαρμογή βασικών λειτουργιών και διαδικασιών της επιχείρησης, που η ανάπτυξη τους βασίζεται στην μηχανοργάνωση και την πληροφορική.

3.5 Είδη Εσωτερικών Ελέγχων

Οι εσωτερικοί έλεγχοι με βάση τον σκοπό της διεξαγωγής τους μπορούν να διακριθούν σε²⁴:

²³Χρήστος Ι. Νεγκάκης και Παναγιώτης Δ. Ταχυνάκης (2017), « Ελεγκτική Εσωτερικός Έλεγχος Θεωρία και Εφαρμογές», Εκδόσεις Αειφόρος Λογιστική, Θεσσαλονίκη

²⁴Δήμιος Νικόλαος (2000), «Ελεγκτική: Βασικές Αρχές Γενικής και Τραπεζικής Ελεγκτικής», Εκδόσεις Ελλήνων, Αθήνα

- Έλεγχοι Παραγωγής (Production Audits)
- Λογιστικοί Έλεγχοι (Financial Audits)
- Διοικητικοί Έλεγχοι (Management Audits)
- Λειτουργικοί Έλεγχοι (Operational Audits)

Οι έλεγχοι παραγωγής αφορούν, όπως υποδηλώνει και το όνομα τους, την διαδικασία της παραγωγής. Σκοπός των ελέγχων αυτών είναι να εξακριβώσουν το εάν και κατά πόσο τηρούνται οι θεσπισμένες διαδικασίες παραγωγής. Ακόμα, οι έλεγχοι παραγωγής ελέγχουν γενικά όλη την διαδικασία παραγωγής, δηλαδή ελέγχουν τις ποσότητες των παραγόμενων προϊόντων, την κατάρτιση του προσωπικού και την ποιότητα των πρώτων υλών.

Οι λογιστικοί έλεγχοι αποσκοπούν στην επιβεβαίωση της ακρίβειας, της ορθότητας και της αξιοπιστίας των λογιστικών στοιχείων και των οικονομικών καταστάσεων της επιχείρησης. Επιπλέον, μέσα από τους λογιστικούς ελέγχους διερευνάται εάν οι συναλλαγές απεικονίζονται σωστά και εάν τηρείται η ισχύουσα νομοθεσία.

Οι διοικητικοί έλεγχοι στοχεύουν στην σωστή λειτουργία των διαφόρων τμημάτων της κάθε επιχείρησης. Οι έλεγχοι αυτοί εξετάζουν την ανά τμήμα αποτελεσματικότητα, αλλά και την συνολική διοικητική αποτελεσματικότητα. Επίσης, μέσα από τους διοικητικούς ελέγχους ερευνάται εάν τα επιμέρους τμήματα συνεργάζονται και επικοινωνούν σωστά μεταξύ τους και εντοπίζονται πιθανές αδυναμίες.

Οι λειτουργικοί έλεγχοι αξιολογούν το κατά πόσο κάθε λειτουργία της επιχείρησης διεξάγεται με βάση τις ισχύουσες αρχές και κανονισμούς. Οι λειτουργικοί έλεγχοι αποσκοπούν στην εξασφάλιση τήρησης των νόμων και των γενικότερων κανονισμών που έχει θεσπίσει η διοίκηση.

Σύμφωνα με τον Παγκόσμιο Φορέα για Επαγγελματίες Λογιστές (ACCA), οι εσωτερικοί έλεγχοι μπορεί να είναι²⁵:

- Υποχρεωτικοί ή εθελοντικοί έλεγχοι. Οι υποχρεωτικοί έλεγχοι είναι αυτοί που πρέπει να εφαρμόζονται ανεξάρτητα από τις περιστάσεις. Χρησιμοποιούνται ευρέως για την αποφυγή παραβιάσεων των νόμων

²⁵ accaglobal.com

ή της ισχύουσας πολιτικής, καθώς και για την ελαχιστοποίηση των κινδύνων που σχετίζονται με την υγεία και την ασφάλεια. Από την άλλη πλευρά, οι εθελοντικοί έλεγχοι εφαρμόζονται κατά την κρίση της κάθε επιχείρησης και των διοικήσεών τους.

- Διακριτικοί ή μη διακριτικοί έλεγχοι. Η διοίκηση κάθε οργανισμού μπορεί να έχει την διακριτική ευχέρεια σύμφωνα με την κρίση τους και κάτω από ορισμένες συνθήκες. Οι μη διακριτικοί έλεγχοι πρέπει να εφαρμόζονται.
- Χειροκίνητοι ή αυτοματοποιημένοι έλεγχοι. Οι χειροκίνητοι έλεγχοι εφαρμόζονται από τον εκάστοτε υπάλληλο, ενώ οι αυτοματοποιημένοι έλεγχοι είναι προγραμματισμένοι από τα συστήματα εσωτερικού ελέγχου της επιχείρησης.
- Γενικοί έλεγχοι ή έλεγχοι εφαρμογών. Ο συγκεκριμένος διαχωρισμός ελέγχων ισχύει για τα συστήματα πληροφοριών. Οι γενικοί έλεγχοι συμβάλλουν στη διασφάλιση της αξιοπιστίας των δεδομένων που παράγονται από το σύστημα και βοηθούν στο να εξακριβωθεί ένα τα συστήματα αυτά λειτουργούν όπως πρέπει και εάν τα αποτελέσματα που λαμβάνονται είναι αξιόπιστα. Οι έλεγχοι εφαρμογών είναι αυτοματοποιημένοι έλεγχοι, οι οποίοι είναι σχεδιασμένοι για να εξασφαλίζουν την πλήρη και ακριβή καταγραφή των δεδομένων από την είσοδο τους στην έξοδο.

3.6 Εσωτερικοί Ελεγκτές

Ο σύγχρονος εσωτερικός ελεγκτής είναι υπεύθυνος για τη δημιουργία υψηλότερων προτύπων επαγγελματικής συμπεριφοράς και για τη μεγαλύτερη προστασία από την αναποτελεσματικότητα και την απάτη.²⁶

²⁶Robert r. Moeller (2009), “Brink’s Modern Internal Auditing: A Common Body of Knowledge”, Wiley Publishing, New York

Ρόλος και Αρμοδιότητες

Σύμφωνα με το Ινστιτούτο Εσωτερικών Ελεγκτών Ελλάδος, η αποστολή του εσωτερικού ελέγχου είναι να ενισχύει και να προστατεύει την αξία του οργανισμού, παρέχοντας αντικειμενική και βάσει κινδύνων διαβεβαίωση, συμβουλές και πληροφόρηση. Υπεύθυνοι για την επίτευξη του σκοπού αυτού είναι οι εσωτερικοί ελεγκτές. Οι εσωτερικοί ελεγκτές είναι ειδικά εκπαιδευμένα στελέχη της εκάστοτε επιχείρησης, δηλαδή έχουν άμεση συσχέτιση με την επιχείρηση, οι οποίοι διενεργούν τους εσωτερικούς ελέγχους της. Οι εσωτερικοί ελεγκτές αμείβονται απευθείας από την επιχείρηση. Η λειτουργία του εσωτερικού ελέγχου είναι πλέον πολύ σημαντική για μια επιχείρηση και συνεπώς οι εσωτερικοί ελεγκτές έχουν αυξημένες ευθύνες και αρμοδιότητες. Οι εσωτερικοί ελεγκτές εξασφαλίζουν την απαραίτητη διαφάνεια που αφορούν όλες τις δραστηριότητες του οικονομικού τομέα της επιχείρησης και είναι υπεύθυνοι για την ορθότητα και την αξιοπιστία όλων των πληροφοριών που καταγράφονται και δημοσιεύονται, όπως είναι τα λογιστικά βιβλία της επιχείρησης και η σύνταξη των οικονομικών καταστάσεων. Επιπροσθέτως, οι εσωτερικοί ελεγκτές διαχειρίζονται τα διάφορα είδη κινδύνου και διασφαλίζουν ότι τηρούνται οι ισχύοντες κανόνες και η νομοθεσία. Ακόμη, οφείλουν να προετοιμάζουν και να παρουσιάζουν εκθέσεις, στις οποίες αναλύονται τα αποτελέσματα του ελέγχου, αλλά και η ακολουθούμενη διαδικασία. Μέσα στις αρμοδιότητες των εσωτερικών ελεγκτών υπάγεται και η λειτουργία τους ως πηγή αντικειμενικών και ανεξάρτητων συμβουλών, αποσκοπώντας στην επίτευξη των στόχων της επιχείρησης. Τέλος, οι εσωτερικοί ελεγκτές πρέπει να βρίσκονται σε επικοινωνία με την διοίκηση της επιχείρησης, να την ενημερώνουν για όλα τα σχετικά θέματα και να παρεμβαίνουν όπου κρίνουν πως είναι απαραίτητο.

Επιπροσθέτως, σύμφωνα με την Υπηρεσία Εσωτερικού Ελέγχου²⁷, στις αρμοδιότητες των εσωτερικών ελεγκτών περιλαμβάνονται και τα παρακάτω στοιχεία:

- Παροχή εύλογης διαβεβαίωσης προς την διοίκηση της επιχείρησης σχετικά με την επάρκεια και την αποτελεσματικότητα του συστήματος εσωτερικού ελέγχου.
- Κατάρτιση των κατάλληλων πολιτικών και διαδικασιών για την διεκπεραίωση των καθηκόντων τους.

²⁷ ec.europa.eu

- Έλεγχος των συναλλαγών της επιχείρησης με τρίτα μέρη.
- Αξιολόγηση του βαθμού κατά τον οποίο: χρησιμοποιούνται αποτελεσματικά οι πόροι που διατίθενται για την υλοποίηση του σκοπού της επιχείρησης και τηρούνται οι διαδικασίες που έχουν θεσπιστεί για τις διάφορες δραστηριότητες.

Προετοιμασία, έκδοση και διανομή της Έκθεσης Ελέγχου, μετά από την ολοκλήρωση κάθε ελέγχου, στην οποία αναφέρονται λεπτομερώς τα ευρήματα του ελέγχου, οι διαδικασίες που ακολουθήθηκαν, τυχόν συστάσεις ή διορθωτικές ενέργειες, καθώς και τα σχόλια των εσωτερικών ελεγκτών.

Κώδικας Επαγγελματικής Δεοντολογίας

Ως κώδικας επαγγελματικής δεοντολογίας ορίζεται το σύνολο των γενικών αρχών και των κανόνων που πρέπει να διέπουν την επαγγελματική συμπεριφορά όλων των μελών μιας επιχείρησης. Έτσι και οι εσωτερικοί ελεγκτές λειτουργούν με βάση έναν κώδικα επαγγελματικής δεοντολογίας, τον οποίο οφείλουν να τηρούν και να ακολουθούν κατά γράμμα. Ο κώδικας αυτός παρέχει κατευθυντήριες γραμμές προς τους εσωτερικούς ελεγκτές ώστε να τους βοηθήσει στην επίτευξη του στόχου τους. Ο εσωτερικός ελεγκτής οφείλει να διακατέχεται από θεμελιώδεις αξίες, οι οποίες κρίνονται απαραίτητες για την εκτέλεση των καθηκόντων του.

Η Διεθνής Ομοσπονδία Λογιστών (International Federation of Accountants, IFAC) παρέχει τον κώδικα επαγγελματικής δεοντολογίας, ο οποίος περιλαμβάνει τις γενικές αρχές και τα χαρακτηριστικά που πρέπει να υπηρετούν και να έχουν, αντίστοιχα, οι εσωτερικοί ελεγκτές. Σύμφωνα με την Εφημερίδα της Κυβερνήσεως, οι θεμελιώδεις αρχές του συγκεκριμένου κώδικα είναι η ακεραιότητα, η αντικειμενικότητα, η επαγγελματική ικανότητα και η δέουσα προσοχή, η εμπιστευτικότητα και η επαγγελματική συμπεριφορά. Πιο συγκεκριμένα²⁸:

- Ακεραιότητα σημαίνει ότι ο εσωτερικός ελεγκτής θα πρέπει να είναι ειλικρινής και έντιμος σε όλες τις σχέσεις που σχετίζονται με το επάγγελμά του. Οφείλει να είναι αφοσιωμένος στα καθήκοντα του και να μην εμπλέκεται σε άλλες δραστηριότητες.

²⁸ www.ifac.org

- Αντικειμενικότητα σημαίνει να λειτουργεί με αμεροληψία, να μην επηρεάζεται από τρίτα μέρη και να μην λειτουργεί με βάση το προσωπικό συμφέρον.
- Επαγγελματική ικανότητα και δέουσα προσοχή σημαίνει πως ο εσωτερικός ελεγκτής πρέπει να διακατέχεται από τις απαραίτητες γνώσεις ώστε να διασφαλίζεται πως παρέχει ικανοποιητικές επαγγελματικές υπηρεσίες.
- Εμπιστευτικότητα σημαίνει ότι πρέπει να μην γνωστοποιεί οποιαδήποτε πληροφορία σε τρίτα μέρη, χωρίς την απαραίτητη άδεια, και να μην τις χρησιμοποιεί για την επίτευξη προσωπικού συμφέροντος.
- Τέλος, επαγγελματική συμπεριφορά σημαίνει πως ο εσωτερικός ελεγκτής θα πρέπει να είναι συμμορφωμένος με τους ισχύοντες νόμους και κανονισμούς και να αποφεύγει πράξεις που θα μπορούσαν να δυσφημίσουν το επάγγελμα του.

Ο Κώδικας Δεοντολογίας του εσωτερικού ελέγχου σκοπεύει στο να εξασφαλιστεί η παροχή υπηρεσιών υψηλού επιπέδου από τα τμήματα εσωτερικού ελέγχου των επιχειρήσεων και συνεπώς πρέπει να τηρείται από όλους ανεξαιρέτως τους εσωτερικούς ελεγκτές.

Επαγγελματική Ανεξαρτησία

Με τον όρο επαγγελματική ανεξαρτησία εννοούμε την ικανότητα των εσωτερικών ελεγκτών να λειτουργούν με ακεραιότητα και αντικειμενικότητα κατά την άσκηση των καθηκόντων τους. Η επαγγελματική ανεξαρτησία είναι απαραίτητο συστατικό για την επιτυχή διεξαγωγή των εσωτερικών ελέγχων και εξασφαλίζει την αξιοπιστία του λόγου των εσωτερικών ελεγκτών και των πορισμάτων τους. Για να διασφαλιστεί η ύπαρξη της επαγγελματικής ανεξαρτησίας θα πρέπει οι εσωτερικοί ελεγκτές να είναι απομακρυσμένοι από οποιοδήποτε προσωπικό συμφέρον, το οποίο θα μπορούσε να αλλοιώσει το αποτέλεσμα του ελέγχου. Σύμφωνα με τον Pickett²⁹, ο εσωτερικός ελεγκτής πρέπει να διατηρεί έναν βαθμό ανεξαρτησίας, ώστε να διασφαλίσει τον επαγγελματικό σκεπτικισμό που απαιτείται για τον ρόλο του. Σύμφωνα με το Σώμα Ορκωτών Ελεγκτών Λογιστών (ΣΟΕΛ), κύριο κριτήριο για την

²⁹K.H. Spencer Pickett (2010), “The International Auditing Handbook 3rd Edition”, Wiley Publishing, New York

ύπαρξη ανεξαρτησίας είναι η μη συμμετοχή των εσωτερικών ελεγκτών, με οποιονδήποτε άμεσο ή έμμεσο τρόπο, στην διαδικασία λήψης αποφάσεων που σχετίζονται με την δραστηριότητα της οντότητας.

Είναι πολύ εύκολο να υπονομευτεί η ανεξαρτησία των εσωτερικών ελεγκτών και χαρακτηριστικά παραδείγματα αποτελούν οι παρακάτω περιπτώσεις³⁰:

- Ο εσωτερικός ελεγκτής λειτουργεί με βάση το προσωπικό του συμφέρον.
- Ο εσωτερικός ελεγκτής έχει υπερβολική οικειότητα με την διοίκηση της επιχείρησης στην οποία εργάζεται.
- Ο εσωτερικός ελεγκτής παρέχει περαιτέρω υπηρεσίες από αυτές που οφείλει.
- Ο εσωτερικός ελεγκτής δέχεται πληρωμές από τρίτα μέρη με σκοπό την εξυπηρέτηση συμφερόντων.

Συνεπώς, είναι πολύ εύκολο να απειλήσει κανείς την επαγγελματική ανεξαρτησία ενός εσωτερικού ελεγκτή και για το λόγο αυτό είναι πολύ σημαντική η διασφάλιση ύπαρξης της.

Διεθνή Πρότυπα Ελέγχου

Σύμφωνα με τον Βασίλειο Ι. Λουμιώτη, πρόεδρο του Επιστημονικού Συμβουλίου του Σώματος Ορκωτών Ελεγκτών Λογιστών, και τον Βασίλειο Ν. Τζίφα, μέλος του Επιστημονικού Συμβουλίου του Σώματος Ορκωτών Ελεγκτών Λογιστών, τα ελεγκτικά πρότυπα αποτελούν ένα «ελεγκτικό πλαίσιο», το οποίο καθορίζει τις αρχές και τις διαδικασίες εκτέλεσης του ελεγκτικού έργου. Τα Διεθνή Πρότυπα Ελέγχου, σύμφωνα με τα οποία διεξάγουν τους ελέγχους οι εσωτερικοί ελεγκτές, εκδίδονται από το Συμβούλιο Διεθνών Προτύπων Ελέγχου και Διασφάλισης, της Διεθνούς Ομοσπονδίας Λογιστών. Σύμφωνα με το Ινστιτούτο Εσωτερικών Ελεγκτών Ελλάδας, τα πρότυπα είναι ένα σύνολο απαιτήσεων, υποχρεωτικού χαρακτήρα, που βασίζονται σε συγκεκριμένες αρχές. Στόχος των Διεθνών Προτύπων είναι η πληρέστερη πληροφόρηση και η καλύτερη κατανόηση διαφόρων θεμάτων μιας επιχείρησης, αλλά και η ομοιόμορφη εκτέλεση του ελεγκτικού έργου σε παγκόσμιο επίπεδο. Τα Διεθνή

³⁰www.soel.gr

Πρότυπα Ελέγχου καλύπτουν λεπτομερώς όλες τις πτυχές του εσωτερικού ελέγχου και παρέχουν ακριβείς οδηγίες για³¹:

- Τις γενικές αρχές και τις ευθύνες των εσωτερικών ελεγκτών
- Την εκτίμηση του κινδύνου και τις αντιδράσεις σε αυτόν
- Τα ελεγκτικά τεκμήρια
- Την χρησιμοποίηση της εργασίας τρίτων κατά την διενέργεια του ελέγχου
- Τα συμπεράσματα του ελέγχου και τις αναφορές
- Εξειδικευμένους τομείς και για ειδικά ζητήματα.

3.7 Συστήματα Εσωτερικού Ελέγχου

Ορισμός

Σύμφωνα με τον AlexanderHamilton, σύστημα εσωτερικού ελέγχου είναι το πλέγμα όλων των διαδικασιών και των πολιτικών που προάγουν την ακρίβεια και την αξιοπιστία των λογιστικών και επιχειρησιακών δεδομένων, προστατεύουν τους πόρους της οικονομικής μονάδας από την σπατάλη και την απάτη, εκτιμούν την πιστή εφαρμογή της πολιτικής που έχει θεσπίσει η διοίκηση και γενικότερα αξιολογούν την αποτελεσματικότητα και την απόδοση των λειτουργιών μιας οικονομικής μονάδας.

Ο καθηγητής WalterB. Meigs, ορίζει το σύστημα εσωτερικού ελέγχου ως το πλάνο που ακολουθεί μια εταιρία, το οποίο περιλαμβάνει όλες τις μεθόδους και τις διαδικασίες που ακολουθεί η διοίκηση με σκοπό, μεταξύ άλλων, τον εντοπισμό της απάτης και των λαθών, την ακρίβεια και την αξιοπιστία των λογιστικών αρχείων και την έγκαιρη προετοιμασία των οικονομικών πληροφοριών.

Σχεδιασμός Συστήματος Εσωτερικού Ελέγχου

Σύμφωνα με τους Μάριο Μενεξιάδη, Διευθυντή εσωτερικού ελέγχου της Αεροπορίας Αιγαίου, Κωνσταντίνο Ζοπουνίδη, Ακαδημαϊκού στο Πολυτεχνείου Κρήτης, και Χρήστο Λεμονάκη, Επίκουρου Καθηγητή στο Ελληνικό Μεσογειακό

³¹ www.hiia.gr

Πανεπιστήμιο, ο σχεδιασμός ενός συστήματος εσωτερικού ελέγχου πρέπει να λάβει υπόψιν τα παρακάτω³²:

- Εντοπισμός των κινδύνων που πρόκειται να αντιμετωπίσει η επιχείρηση
- Εκτίμηση της πιθανότητας εμφάνισης των εν λόγω κινδύνων
- Εκτίμηση της επίδρασης εμφάνισης των κινδύνων
- Καθορισμός των δικλίδων ασφαλείας για την αποτροπή των κινδύνων

Εφόσον ένα σύστημα εσωτερικού ελέγχου είναι σωστά σχεδιασμένο μπορεί να παρέχει διασφάλιση που αφορά την επίτευξη των στόχων της επιχείρησης. Ένα τέτοιο σύστημα περιλαμβάνει τα παρακάτω στοιχεία:

- Γενικό οργανόγραμμα της επιχείρησης, στελέχωση της επιχείρησης και διάκριση των λειτουργιών.
- Αποτύπωση της στρατηγικής και της πολιτικής της εκάστοτε επιχείρησης.
- Διοικητικό πληροφοριακό σύστημα, ικανό να συμβάλλει στην επίτευξη των στόχων της επιχείρησης.

Χαρακτηριστικά ενός Αποτελεσματικού Συστήματος Εσωτερικού Ελέγχου

Τα χαρακτηριστικά τα οποία πρέπει να πληρούνται για να είναι ένα σύστημα εσωτερικού ελέγχου αποτελεσματικό είναι τα παρακάτω:

1. Ανεξαρτησία
2. Υπευθυνότητα
3. Αποδοτικότητα

Ένα ανεξάρτητο σύστημα εσωτερικού ελέγχου είναι απαραίτητο για την σωστή λειτουργία της επιχείρησης. Το τμήμα εσωτερικού ελέγχου δεν πρέπει να έχει κοινή διεύθυνση με κανένα άλλο τμήμα μέσα σε μία επιχείρηση. Επιπροσθέτως, το προσωπικό του τμήματος εσωτερικού ελέγχου, και ιδιαίτερα οι εσωτερικοί ελεγκτές, δεν θα πρέπει να αναπτύσσουν σχέσεις, πέραν των επαγγελματικών, με το προσωπικό των υπόλοιπων τμημάτων της επιχείρησης. Επιπλέον, η υπευθυνότητα σε ένα σύστημα εσωτερικού ελέγχου σημαίνει πως αυτό είναι ικανό να εντοπίσει ενδεχόμενα

³²Μάριος Μενεξιάδης, Κωνσταντίνος Ζοπουνίδης και Χρήστος Λεμονάκης (2020), «Σχεδιασμός Συστήματος Εσωτερικού Ελέγχου και Εταιρική Διακυβέρνηση»

προβλήματα, να τα αξιολογήσει και τα αντιμετωπίσει. Τέλος, ένα σύστημα εσωτερικού ελέγχου πρέπει να είναι αποδοτικό ώστε να έχει κέρδος η επιχείρηση. Κάθε επιχείρηση δημιουργεί το σύστημα εσωτερικού ελέγχου της με βάση τις ανάγκες και του στόχους της, επομένως δεν υπάρχει μόνο ένα σύστημα το οποίο θεωρείται το καταλληλότερο.

Ελεγκτικές Διαδικασίες

Σύμφωνα με τα Διεθνή Πρότυπα Ελέγχου, στόχος του ελεγκτή είναι να σχεδιάζει και να εκτελεί ελεγκτικές διαδικασίες προκειμένου να αποκτήσει επαρκή και κατάλληλα ελεγκτικά τεκμήρια, με βάση τα οποία θα σχηματίσει τη γνώμη του. Για να πετύχει τον σκοπό αυτό ο εσωτερικός ελεγκτής εκτελεί ορισμένες ελεγκτικές διαδικασίες. Μέσα στις διαδικασίες αυτές περιλαμβάνονται τα εξής στοιχεία³³:

- Επιθεώρηση
- Παρατήρηση
- Επιβεβαιώσεις τρίτων
- Έρευνα
- Διενέργεια αναλυτικών διαδικασιών (διαδικασίες που διενεργούνται στο τέλος του ελέγχου προκειμένου να διαμορφωθεί ένα γενικό συμπέρασμα πως οι οικονομικές καταστάσεις της επιχείρησης είναι ορθά καταρτισμένες.)
- Διαδικασίες εκτίμησης του κινδύνου, με σκοπό τον εντοπισμό και την εκτίμηση κινδύνων ουσιώδους σφάλματος, τόσο στις οικονομικές καταστάσεις όσο και στους ισχυρισμούς της διοίκησης.

Σύμφωνα με τον Βασίλειο Ι. Λουμιώτη, πρόεδρο του Επιστημονικού Συμβουλίου του Σώματος Ορκωτών Ελεγκτών Λογιστών, και τον Βασίλειο Ν. Τζίφα, μέλος του Επιστημονικού Συμβουλίου του Σώματος Ορκωτών Ελεγκτών Λογιστών, οι ελεγκτικές διαδικασίες που ακολουθούνται είναι οι παρακάτω³⁴:

³³Δήμιου Νικόλαος (2000), «Ελεγκτική: Βασικές Αρχές Γενικής και Τραπεζικής Ελεγκτικής», Εκδόσεις Ελλήνων, Αθήνα

³⁴Βασίλειος Ι. Λουμιώτης και Βασίλειος Ν. Τζίφας (2018), «Βασικές Οδηγίες Εφαρμογής Διεθνών Προτύπων Ελέγχου», Εκδόσεις Σταμούλη Α.Ε., Αθήνα

- Εξοικείωση με τις υπό έλεγχο λειτουργίες και συναλλαγές και συλλογή ιστορικών στοιχείων.
- Ανάπτυξη ελεγκτικού προγράμματος, το οποίο αποτελεί τον οδηγό για τον εσωτερικό ελεγκτή κατά την άσκηση των καθηκόντων του.
- Αξιολόγηση των υφιστάμενων διαδικασιών, των συστημάτων ελέγχου και της λογιστικής αποτύπωσης στα βιβλία της επιχείρησης.
- Δειγματοληπτική εξέταση για να διαπιστωθεί το κατά πόσο εφαρμόζονται οι υφιστάμενες διαδικασίες.
- Έλεγχος της ακρίβειας και της αξιοπιστίας των λογιστικών εγγραφών.

Ακολουθώντας τις παραπάνω διαδικασίες, το τμήμα εσωτερικού ελέγχου είναι σε θέση να διαμορφώσει μία αξιόπιστη γνώμη και να επιτύχει τον σκοπό του.

Βήματα Διενέργειας Εσωτερικού Ελέγχου

Σύμφωνα με τον Βασίλειο Ι. Λουμιώτη, πρόεδρο του Επιστημονικού Συμβουλίου του Σώματος Ορκωτών Ελεγκτών Λογιστών, και τον Βασίλειο Ν. Τζίφα, μέλος του Επιστημονικού Συμβουλίου του Σώματος Ορκωτών Ελεγκτών Λογιστών, τα βήματα που ακολουθούνται κατά την διενέργεια του εσωτερικού ελέγχου είναι η προκαταρκτική έρευνα, η σύνταξη του προγράμματος ελέγχου, η επιτόπια εργασία, η σύνταξη της έκθεσης ελέγχου και τέλος, η διενέργεια μεταγενέστερων ενεργειών.

Όσον αφορά το στάδιο της προκαταρκτικής έρευνας, συλλέγονται όλα τα απαραίτητα δεδομένα και πληροφορίες για την διεκπεραίωση του ελέγχου. Στο στάδιο αυτό, οι εσωτερικοί ελεγκτές προετοιμάζουν τον έλεγχο, μελετώντας προηγούμενες εκθέσεις ελέγχου, αξιολογώντας το σύστημα του εσωτερικού ελέγχου και αναλύοντας τον τρόπο λειτουργίας και τον στόχο της δραστηριότητας που αφορά τον έλεγχο. Επιπλέον, στο στάδιο της προκαταρκτικής έρευνας, ο εσωτερικός ελεγκτής διαμορφώνει τις διαδικασίες που πρόκειται να ακολουθήσει και προβαίνει σε εκτίμηση των κινδύνων και σε ανάπτυξη τρόπων αντιμετώπισης.

Με το τέλος της προκαταρκτικής έρευνας, ο εσωτερικός ελεγκτής διαθέτει όλες τις απαραίτητες πληροφορίες ώστε να προχωρήσει στην σύνταξη του προγράμματος ελέγχου. Στο στάδιο αυτό καθορίζονται τα χαρακτηριστικά του

συστήματος εσωτερικού ελέγχου, περιγράφονται οι στόχοι και οι διαδικασίες που θα ακολουθηθούν και καταρτίζεται ένα πλάνο, στο οποίο θα βασιστεί ο εσωτερικός ελεγκτής για να εκτελέσει το έργο του.

Κατά το στάδιο της επιτόπιας εργασίας, ο εσωτερικός ελεγκτής στην ουσία εκτελεί το πρόγραμμα ελέγχου που είχε σχεδιάσει προηγουμένως. Οι έλεγχοι που περιλαμβάνονται σε αυτό το στάδιο είναι οι έλεγχοι διαδικασιών, που έχουν ως σκοπό να επιβεβαιώσουν ότι οι διαδικασίες ακολουθούνται αποτελεσματικά, και οι έλεγχοι τεκμηρίωσης εργασιών, οι οποίοι αποσκοπούν στον εντοπισμό πιθανών σφαλμάτων έγκαιρα. Οι έλεγχοι διαδικασιών περιλαμβάνουν τους ελέγχους εγκρίσεων, για την αξιολόγηση των εγκρίσεων που λαμβάνονται κατά τον έλεγχο, τους ελέγχους διενέργειας εργασιών, για την αξιολόγηση της ροής των εργασιών που λαμβάνουν χώρα και τους ελέγχους διαφύλαξης περιουσίας, οι οποίοι έχουν ως σκοπό να επιβεβαιώσουν πως τα περιουσιακά στοιχεία της επιχείρησης χρησιμοποιούνται αποτελεσματικά. Οι έλεγχοι τεκμηρίωσης εργασιών περιλαμβάνουν τις αναλυτικές διαδικασίες και τους λεπτομερειακούς ελέγχους. Οι αναλυτικές διαδικασίες περιλαμβάνουν συγκρίσεις, υπολογισμούς αριθμοδεικτών και πρόχειρους υπολογισμούς, ενώ οι λεπτομερειακοί έλεγχοι αφορούν διαδικασίες όπως είναι η παρακολούθηση των περιουσιακών στοιχείων, η λήψη επιβεβαιωτικών επιστολών από τρίτα μέρη και η λήψη επιβεβαιωτικών απαντήσεων από εμπειρογνώμονες.

Ένα από τα σημαντικότερα βήματα της διενέργειας του εσωτερικού ελέγχου είναι η σύνταξη της έκθεσης ελέγχου. Η έκθεση ελέγχου είναι η βασικότερη πηγή πληροφόρησης για την διοίκηση μιας επιχείρησης, αλλά και για την αξιολόγηση των ευρημάτων του ελέγχου. Στην έκθεση ελέγχου πρέπει να παρουσιάζονται αναλυτικά τα αποτελέσματα του ελέγχου, τα τεκμήρια και οι αποδείξεις που τα στηρίζουν, καθώς και οι πιθανές ενέργειες που πρέπει να γίνουν από την πλευρά της διοίκησης για την διόρθωση ενδεχόμενων αδυναμιών. Η έκθεση ελέγχου θα πρέπει να είναι υπογεγραμμένη από τον εσωτερικό ελεγκτή και να έχει την καθορισμένη από τα πρότυπα μορφή.

Το τελευταίο από τα βήματα διενέργειας του εσωτερικού ελέγχου είναι η διενέργεια μεταγενέστερων ενεργειών. Εδώ περιλαμβάνονται οι διαδικασίες με τις οποίες ο εσωτερικός ελεγκτής αξιολογεί την επάρκεια και την αποτελεσματικότητα

των ενεργειών της διοίκησης με βάση τα ευρήματα του ελέγχου, δηλαδή των διορθωτικών μέτρων.

3.8 Θεσμικό / Νομοθετικό Πλαίσιο Εσωτερικού Ελέγχου

Νομοθετικό Πλαίσιο

Όσον αφορά το νομοθετικό πλαίσιο που αφορά στον εσωτερικό έλεγχο ισχύουν τα εξής, για τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα: Σύμφωνα με το άρθρο 16 του νόμου 4002/2011, κάθε πιστωτικό ίδρυμα που εδρεύει στην Ελλάδα οφείλει να διαθέτει ένα άρτιο και αποτελεσματικό σύστημα εταιρικής διακυβέρνησης, που περιλαμβάνει σαφή και οργανωτική διάρθρωση με ευκρινείς, διαφανείς και συνεπείς γραμμές ευθύνης, αποτελεσματικές διαδικασίες εντοπισμού, διαχείρισης, παρακολούθησης και αναφοράς των κινδύνων τους οποίους αναλαμβάνει ή ενδέχεται να αναλάβει, επαρκείς μηχανισμούς εσωτερικού ελέγχου, περιλαμβανομένων των κατάλληλων διοικητικών και λογιστικών διαδικασιών, καθώς και πολιτικές και πρακτικές αποδοχών, οι οποίες είναι συνεπείς και προωθούν την ορθή και αποτελεσματική διαχείριση των κινδύνων. Συμπεραίνουμε λοιπόν, πως με τον παραπάνω νόμο, η ύπαρξη μηχανισμών εσωτερικού ελέγχου είναι υποχρεωτική, ως ένα εργαλείο αντιμετώπισης των κινδύνων. Επιπροσθέτως, με βάση το άρθρο 31 του νόμου 4465/17, οι δημόσιες επιχειρήσεις υποχρεούνται να καταρτίσουν εσωτερικό κανονισμό λειτουργίας.

Κανόνες Επιτροπής Βασιλείας

Επίσης, πληροφορίες σχετικά με το θεσμικό πλαίσιο του εσωτερικού ελέγχου μπορούμε να αντλήσουμε και από το πλαίσιο της Βασιλείας II και της Βασιλείας III. Οι συμφωνίες αυτές ρυθμίζουν τις λεπτομέρειες επίβλεψης των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων. Στο πλαίσιο της Βασιλείας II υπάρχουν οι κανονισμοί σχετικά με την θωράκιση των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων από ενδεχόμενους κινδύνους, χρηματοοικονομικούς και λειτουργικούς, και στο πλαίσιο της Βασιλείας III παρουσιάζονται κανονιστικά πρότυπα, τα οποία αφορούν την κεφαλαιακή επάρκεια και την ρευστότητα των πιστωτικών ιδρυμάτων. Οι κανονισμοί της Βασιλείας II βασίζονται στο γεγονός ότι όσο μεγαλύτερη είναι η έκθεση ενός χρηματοπιστωτικού

ιδρύματος σε διάφορους πιστωτικούς κινδύνους, τόσο μεγαλύτερο θα είναι το ύψος του κεφαλαίου που πρέπει να διακρατείται ως μέσο αντιστάθμισης. Οι κανονισμοί αναλύονται σε τρεις βασικούς πυλώνες, οι οποίοι σε συνδυασμό στοχεύουν στην διαμόρφωση ενός ελεγκτικού πλαισίου διεθνούς επιπέδου. Ο δεύτερος πυλώνας σχετίζεται με τον εσωτερικό έλεγχο και οι κανονισμοί που περιλαμβάνει προσπαθούν να θωρακίσουν τα συστήματα εσωτερικού ελέγχου, καθώς αυτά θεωρούνται απαραίτητα για την ορθή αξιολόγηση της αξιοπιστίας ολόκληρου του συστήματος διοίκησης. Οι κανονισμοί της Βασιλείας III διατηρούν τους πυλώνες που προηγούμενου πλαισίου και υποστηρίζεται ότι τα ευρήματα του εσωτερικού ελέγχου σχετικά με την εκτίμηση του κινδύνου και με την ρευστότητα του εκάστοτε ιδρύματος είναι υψίστης σημασίας. Επιπλέον, με βάση τους κανονισμούς της Βασιλείας III τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα είναι υποχρεωμένα να διεξάγουν ανεξάρτητο έλεγχο του συστήματος εκτίμησης κινδύνου μέσα από ένα σύστημα εσωτερικού ελέγχου ανά τακτά χρονικά διαστήματα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4

ΑΝΑΛΥΣΗ ΤΡΑΠΕΖΙΚΟΥ ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ

4.1 Εισαγωγή

Είναι ευρέως παραδεκτό, πως το τραπεζικό σύστημα είναι ο βασικός άξονας του χρηματοπιστωτικού συστήματος και συνεπώς, του οικονομικού συστήματος. Το χρηματοπιστωτικό σύστημα επιτελεί συγκεκριμένες λειτουργίες, οι οποίες ενισχύουν την ανάπτυξη και την πρόοδο της οικονομίας. Σύμφωνα με τον Αθανάσιο Γ. Νούλα, στο βιβλίο του «Χρήμα και Τράπεζες», οι λειτουργίες αυτές είναι οι παρακάτω³⁵:

- Ορθολογικότερη κατανομή των διαθέσιμων κεφαλαίων
- Παραγωγή νέων χρηματοπιστωτικών προϊόντων
- Συμβολή στη μείωση του κινδύνου
- Μείωση του κόστους των συναλλαγών και του κόστους της πληροφόρησης

Συμπεραίνουμε λοιπόν, πως το τραπεζικό σύστημα είναι υψίστης σημασίας και πρέπει να είναι αποτελεσματικό και αποδοτικό. Μία χώρα δεν μπορεί να έχει μια ανεπτυγμένη οικονομία αν το τραπεζικό της σύστημα δεν είναι ισχυρό. Στο παρόν κεφάλαιο θα γίνει μια περιγραφή της έννοιας του τραπεζικού συστήματος, θα ακολουθήσει μία ιστορική εξέλιξη του τραπεζικού συστήματος στην Ελλάδα και τέλος, θα παρατεθεί μία ανάλυση του σημερινού ελληνικού τραπεζικού συστήματος.

4.2 Εννοιολογικό Πλαίσιο και Λειτουργίες των Τραπεζών

Με τον όρο τραπεζικό σύστημα εννοούμε ένα δίκτυο εμπορικών, αποταμιευτικών και άλλων εξειδικευμένων τραπεζών, οι οποίες παρέχουν διάφορες χρηματοοικονομικές υπηρεσίες. Το τραπεζικό σύστημα περιλαμβάνει την κεντρική τράπεζα, τις εμπορικές τράπεζες και άλλους ειδικούς πιστωτικούς οργανισμούς. Η

³⁵Αθανάσιος Γ. Νούλας (2005), «Χρήμα και Τράπεζες», Εκδόσεις Πανεπιστημίου Μακεδονίας, Θεσσαλονίκη

κεντρική τράπεζα αποτελεί τον «συντονιστή» των υπόλοιπων τραπεζών και επιτελεί τις παρακάτω λειτουργίες³⁶:

- Καθορίζει το επιτόκιο δανεισμού της, οριοθετώντας με αυτόν τον τρόπο και τα επιτόκια των άλλων τραπεζών
- Ελέγχει την προσφορά χρήματος, δηλαδή είναι ένα βασικό όργανο δημοσιονομικής πολιτικής
- Είναι αρμόδια για την άσκηση της νομισματικής πολιτικής
- Συμβάλλει στη διατήρηση της σταθερότητας των τιμών
- Ασκεί προληπτική εποπτεία
- Ελέγχει τα πιστωτικά ιδρύματα
- Ενεργεί ως ταμίας και εντολοδόχος του Δημοσίου
- Συγκεντρώνει και επεξεργάζεται στατιστικά στοιχεία

Οι εμπορικές τράπεζες από την άλλη, έχουν ως σκοπό την ικανοποίηση των συναλλαγματικών αναγκών των καταναλωτών. Επιτελούν τις παρακάτω λειτουργίες:

- Λειτουργούν ως διαμεσολαβητές ανάμεσα στους αποταμιευτές και τους δανειζόμενους
- Δέχονται καταθέσεις από το κοινό και χορηγούν δάνεια

Οι Γεράσιμος Γ. Σαπουντζόγλου και Χαράλαμπος Ν. Πεντότης, στο σύγγραμμά τους με τίτλο «Τραπεζική Οικονομική», ορίζουν τις τράπεζες ως ενδιάμεσους χρηματοοικονομικούς ορισμούς που διαμεσολαβούν ανάμεσα στις πλεονασματικές και ελλειμματικές μονάδες της οικονομίας, βελτιώνοντας με τον τρόπο αυτό την αποτελεσματικότητα του χρηματοδοτικού συστήματος. Οι συγγραφείς προσθέτουν στις λειτουργίες των τραπεζών και τις παρακάτω³⁷:

- Διαχειρίζονται χρηματικά κεφάλαια, απαιτήσεις και υποχρεώσεις και κατά συνέπεια συμβάλουν στη ρύθμιση της ρευστότητας της οικονομίας
- Είναι συντελεστές δημιουργίας χρήματος

³⁶www.bankofgreece.gr

³⁷Γεράσιμος Γ. Σαπουντζόγλου και Χαράλαμπος Ν. Πεντότης (2017), «Τραπεζική Οικονομική, Β Έκδοση», Εκδόσεις Ε. Μπένου, Αθήνα

- Είναι φορείς που εποπτεύονται από τις αρμόδιες αρχές ώστε να διασφαλιστεί η φερεγγυότητα τους
- Επιδιώκουν τη μεγιστοποίηση της απόδοσης των ιδίων κεφαλαίων τους.

Τέλος, ένας ακόμη ορισμός σύμφωνα με τον νόμο 2076/1992 αναφέρει ως πιστωτικό ίδρυμα την επιχείρηση, η δραστηριότητα της οποίας συνίσταται στην αποδοχή καταθέσεων ή άλλων επιστρεπτέων κεφαλαίων από το κοινό και στη χορήγηση πιστώσεων για λογαριασμό της.

4.3 Ιστορική Εξέλιξη του Τραπεζικού Συστήματος

Ιστορική Εξέλιξη του Τραπεζικού Συστήματος σε Διεθνές Επίπεδο

Οι τράπεζες έκαναν την πρώτη τους εμφάνιση πολλά χρόνια πριν με στόχο την διαφύλαξη του αρχαίου πλούτου, όπως λόγω χάρη του χρυσού και διάφορων πολύτιμων μετάλλων. Τον ρόλο της τράπεζας είχαν οι ναοί, με πρώτο τον ναό του Ουρούκ στην αρχαία Βαβυλώνα, στον οποίο διαφυλάσσονταν πολύτιμα περιουσιακά στοιχεία, που χρησιμοποιούνταν για την παροχή δανείων. Οι ιερείς θεωρούνταν οι πρώτοι τραπεζίτες και δάνειζαν τα αποθέματα του πλούτου στο ευρύτερο κοινό. Στους ναούς, επίσης, φυλάσσονταν και πολύτιμα νομίσματα. Ακολουθώντας το παράδειγμα των αρχαίων λαών της Μεσοποταμίας, οι Έλληνες και οι Ρωμαίοι ξεκίνησαν να χρησιμοποιούν και αυτοί τους ναούς τους ως πιστωτικά ιδρύματα, καθώς πέρα από τις καταθέσεις παρείχαν και δάνεια. Οι πρώτοι που μετέφεραν την τραπεζική ιδιότητα από τους ναούς σε άλλα κτήρια, αποκλειστικά για τον σκοπό αυτό, ήταν οι Ρωμαίοι και στην συνέχεια ακολούθησαν και οι υπόλοιποι ευρωπαϊκοί λαοί. Ο εκσυγχρονισμός του τραπεζικού συστήματος ήρθε με την εμφάνιση του γνωστού οικονομολόγου Ανταμς Σμιθ, ο οποίος, βασιζόμενος στην θεωρία του, ώθησε τα τραπεζικά ιδρύματα να περιορίσουν την κρατική παρέμβαση και να λειτουργούν ανεξάρτητα. Στον εκσυγχρονισμό του τραπεζικού συστήματος συνέβαλε και ο Αλεξάντερ Χάμιλτον, υπουργός οικονομικών στις Ηνωμένες Πολιτείες της Αμερικής, ο οποίος ίδρυσε την Κεντρική Τράπεζα. Η ίδρυση της Κεντρικής Τράπεζας δημιούργησε ένα ομοιόμορφο τραπεζικό σύστημα και ένα ενιαίο νόμισμα για τις Ηνωμένες Πολιτείες, ενισχύοντας τις συνεργαζόμενες τράπεζες. Καθώς περνούσαν τα

χρόνια ιδρύθηκαν και οι πρώτες εμπορικές τράπεζες, εξαιτίας του γεγονότος ότι ιδιώτες είχαν αναλάβει τις δραστηριότητες των εθνικών τραπεζών. Η πρώτη ισχυρότερη εμπορική τράπεζα ήταν η J. P. Morgan. Με το ξέσπασμα του Α Παγκόσμιου πόλεμου το τραπεζικό σύστημα ακολούθησε φθίνουσα πορεία, όμως ξεκίνησε να ανακάμπτει και να εξελίσσεται με τον Β Παγκόσμιο πόλεμο.

4.4 Το Τραπεζικό Σύστημα στην Ελλάδα Σήμερα

Σύμφωνα με την Ελληνική Ένωση Τραπεζών, στην Ελλάδα ισχύει το ακόλουθο μοντέλο:

Πηγή Προέλευσης Σχήματος: Ελληνική Ένωση Τραπεζών

Η κεντρική τράπεζα ασκεί τον έλεγχο των τραπεζών και είναι υπεύθυνη για την χάραξη της νομισματικής πολιτικής. Επίσης, κατέχει και το εκδοτικό προνόμιο. Η

κεντρική τράπεζα της Ελλάδας είναι η Τράπεζα της Ελλάδος, η οποία ιδρύθηκε το 1927. Οι αρμοδιότητες της είναι οι παρακάτω³⁸:

- Συμμετέχει στη χάραξη της ενιαίας νομισματικής πολιτικής της ευρωζώνης και την εφαρμόζει στην Ελλάδα
- Εκδίδει χαρτονομίσματα τα οποία κυκλοφορούν ως νόμιμο χρήμα
- Παρακολουθεί τη χρηματοπιστωτική σταθερότητα
- Διαχειρίζεται τα συναλλαγματικά διαθέσιμα της χώρας
- Εποπτεύει τα πιστωτικά ιδρύματα της χώρας
- Συλλέγει στατιστικά στοιχεία
- Εκδίδει αναλύσεις σχετικά με τις οικονομικές εξελίξεις

Οι εμπορικές τράπεζες, οι συνεταιριστικές τράπεζες και οι ειδικοί πιστωτικοί οργανισμοί συναλλάσσονται απευθείας με το κοινό και με την κεντρική τράπεζα.

Σήμερα στην Ελλάδα λειτουργούν οι εξής τράπεζες:

- Τράπεζα Πειραιώς
- Εθνική Τράπεζα της Ελλάδος
- Alpha Bank
- Eurobank
- Attica Bank
- HSBC Bank
- Optima Bank
- Aegean Baltic Bank

Η τράπεζα Πειραιώς ιδρύθηκε το 1916. Για πολλές δεκαετίες λειτούργησε ως ιδιωτική τράπεζα, μέχρι που πέρασε στον κρατικό έλεγχο το 1975. Το 1991 ιδιωτικοποιήθηκε ξανά και παρουσίασε μεγάλη ανάπτυξη. Η τράπεζα Πειραιώς έχει εξαγοράσει την Αγροτική Τράπεζα, την Γενική Τράπεζα και την MillenniumBank, ενώ έχει εξαγοράσει και τις εγχώριες τραπεζικές δραστηριότητες της Τράπεζας

³⁸www.bankofgreece.gr

Κύπρου και της Ελληνικής Τράπεζας. Οι υπηρεσίες που παρέχει η τράπεζα είναι οι εξής³⁹:

- Τραπεζικές υπηρεσίες στο καταναλωτικό κοινό
- Τραπεζικές υπηρεσίες σε μικρές και μεσαίου μεγέθους επιχειρήσεις
- Υπηρεσίες στον αγροτικό τομέα
- Υπηρεσίες στην αγορά κεφαλαίου
- Υπηρεσίες στον τομέα των μισθώσεων (leasing)
- Υπηρεσίες ηλεκτρονικής τραπεζικής (winbank)

Η Τράπεζα Πειραιώς αναγνωρίστηκε ως τράπεζα της χρονιάς 2013 για την Ελλάδα από το περιοδικό TheBanker.

Η Εθνική Τράπεζα της Ελλάδος⁴⁰ είναι η παλαιότερη σε λειτουργία συστημική τράπεζα στην Ελλάδα. Ιδρύθηκε το έτος 1841 και κατείχε το εκδοτικό προνόμιο χαρτονομισμάτων έως και το 1928. Σήμερα η Εθνική Τράπεζα ηγείται ενός από τους μεγαλύτερους ομίλους χρηματοοικονομικών υπηρεσιών στην Ελλάδα. Η Εθνική Τράπεζα έχει βραβευτεί ως καλύτερη τράπεζα για το έτος 2017 στο πλαίσιο του θεσμού «Επιχειρηματικά Βραβεία – Χρήμα 2017».

Η AlphaBank⁴¹ ιδρύθηκε το 1879. Ξεκίνησε από την προσφορά απλών τραπεζικών υπηρεσιών στο καταναλωτικό κοινό αλλά εξελίχθηκε σε έναν όμιλο παροχής ποικίλων οικονομικών υπηρεσιών. Η AlphaBank εξαγόρασε την Ιονική Τράπεζα και την Εμπορική Τράπεζα της Ελλάδος. Ο όμιλος της AlphaBank πέρα από τις τραπεζικές υπηρεσίες που παρέχει, δραστηριοποιείται και στην παροχή χρηματοοικονομικών προϊόντων και υπηρεσιών όπως είναι η παροχή τραπεζικών υπηρεσιών σε μεσαίες και μεγάλες επιχειρήσεις, υπηρεσίες διαχείρισης κεφαλαίου, ασφαλιστικά προϊόντα και υπηρεσίες επενδυτικής τραπεζικής.

Η Eurobank ιδρύθηκε το 1990, με την ονομασία «Ευρωεπενδυτική Τράπεζα» και μετονομάστηκε με την σημερινή της ονομασία το έτος 1997. Ο όμιλος της

³⁹www.piraeusbank.gr

⁴⁰www.nbg.gr

⁴¹www.alpha.gr

τράπεζας Eurobank δραστηριοποιείται σε ένα ποικίλο πλαίσιο υπηρεσιών το οποίο περιλαμβάνει⁴²:

- Τραπεζική για ιδιώτες και επιχειρήσεις
- Επενδυτική τραπεζική
- Διαχείριση κεφαλαίων
- Διαχείριση διαθεσίμων
- Χρηματοδοτική μίσθωση
- Χρηματιστηριακές υπηρεσίες
- Real estate υπηρεσίες

Η AtticaBank⁴³ ιδρύθηκε το έτος 1925 και αποτελεί έναν χρηματοοικονομικό οργανισμό, ο οποίος δραστηριοποιείται κυρίως στην χρηματοδότηση μικρομεσαίων επιχειρήσεων και στην αγορά ιδιωτών. Η τράπεζα εισήχθη στο χρηματιστήριο το 1964, όταν εξαγοράστηκε από τον όμιλο εταιριών της Εμπορικής Τράπεζας. Σήμερα στο μετοχικό κεφάλαιο της τράπεζας συμμετέχουν το Ταμείο Μηχανικών Εργοληπτών Δημοσίων Έργων, ο Ενιαίος Φορέας Κοινωνικής Ασφάλισης, το Ταμείο Αλληλοβοήθειας Προσωπικού Ιονικής – Λαϊκής Τράπεζας και Άλλων Τραπεζών, καθώς και λοιποί μέτοχοι.

Η HSBCBank⁴⁴ είναι ένας από τους μεγαλύτερους οργανισμούς τραπεζικών και χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών σε όλο τον κόσμο. Η δραστηριότητα της στην Ελλάδα ξεκίνησε το 1981 και προσφέρει τραπεζικές και επενδυτικές υπηρεσίες σε ιδιώτες, σε εταιρικούς και θεσμικούς πελάτες. Σήμερα, με βάση το σύνολο του ενεργητικού της, η HSBC είναι η τέταρτη μεγαλύτερη τράπεζα του κόσμου.

Η OptimaBank⁴⁵ δημιουργήθηκε στην Ελλάδα το 2019, ύστερα από την μεταβίβαση των μετοχών της Επενδυτικής Τράπεζας της Ελλάδος σε μια θυγατρική εταιρία του ομίλου MotorOil. Η OptimaBank παρέχει ποικίλες τραπεζικές, χρηματοοικονομικές και επενδυτικές υπηρεσίες μέσα από ένα σύγχρονο δίκτυο καταστημάτων, το οποίο διαρκώς επεκτείνεται.

⁴²www.eurobank.gr

⁴³www.atticabank.gr

⁴⁴www.hsbc.gr

⁴⁵www.optimabank.gr

Η AegeanBalticBank⁴⁶ ιδρύθηκε το έτος 2002 και αρχικά δραστηριοποιούνταν στον τομέα της ναυτιλίας και πλέον έχει εξελιχθεί παρέχοντας τραπεζικές και επενδυτικές υπηρεσίες, στοχεύοντας να αναπτυχθεί και σε άλλους τομείς της οικονομίας.

Στην Ελλάδα υπήρξαν και λειτούργησαν πολλές ακόμη τράπεζες οι οποίες όμως δεν υφίστανται πια ή έχουν εξαγοραστεί από άλλους ομίλους. Τέτοιες τράπεζες είναι, ενδεικτικά, η Τράπεζα Κύπρου, το Ταχυδρομικό Ταμιευτήριο, η Αγροτική Τράπεζα της Ελλάδος, η Citibank, η Εμπορική Τράπεζα και η MillenniumBank.

4.5 Παγκόσμια Χρηματοοικονομική Κρίση

Με τον όρο χρηματοοικονομική κρίση, εννοούμε την αιφνίδια και σύντομη χειροτέρευση όλων ή ενός συνόλου χρηματοοικονομικών δεικτών, όπως λόγου χάρη τα βραχυχρόνια τραπεζικά επιτόκια και οι τιμές των χρεογράφων. Ένα χρηματοοικονομικό σύστημα είναι ευάλωτο στον κίνδυνο μιας τέτοιας κρίσης λόγω της πολυπλοκότητας του. Η σημαντικότερη και πιο πρόσφατη διεθνής χρηματοπιστωτική κρίση συνέβη κατά τα έτη 2007 – 2008. Η κρίση αυτή χαρακτηρίζεται ως η χειρότερη χρηματοοικονομική κρίση παγκοσμίως, μετά από το μεγάλο κραχ του έτους 1929 και, ξεκίνησε από την Αμερική και επηρέασε δραματικά την παγκόσμια οικονομία. Η κρίση αυτή προκλήθηκε ύστερα από την εμφάνιση του προβλήματος των στεγαστικών δανείων με χαμηλή εξασφάλιση και την αλόγιστη χρήση τιτλοποίησης στεγαστικών δανείων, δηλαδή την έκδοση τίτλων που βασίζονται σε ταμειακές ροές που απορρέουν από τα δάνεια αυτά. Ο λόγος για τις μεγάλες αυτές τιτλοποιήσεις ήταν η απομάκρυνση των δανείων από τα χαρτοφυλάκια των τραπεζών, τα οποία αποτελούν μακροπρόθεσμες απαιτήσεις, και η αντικατάστασή τους από την απαραίτητη ρευστότητα για την κάλυψη των διαφόρων τραπεζικών υποχρεώσεων. Επιπλέον, στην παγκόσμια χρηματοοικονομική κρίση συνέβαλε και η αλόγιστη χρήση δανειακών κεφαλαίων σε συνδυασμό με την ελλιπή αξιολόγηση του πιστοληπτικού κινδύνου, καθώς αυτός μεταφέρεται σε τρίτα μέρη. Η διεθνής αυτή κρίση διατάραξε την ομαλή λειτουργία του παγκόσμιου

⁴⁶www.aegeanbalticbank.com

χρηματοπιστωτικού συστήματος και προκάλεσε σημαντικές επιπτώσεις. Από τις αρχές του 2008 ξεκίνησε να παρατηρείται επιβράδυνση της ανάπτυξης της οικονομίας και το ποσοστό ανεργίας ανέβαινε ραγδαία. Πολλές επιχειρήσεις κήρυξαν πτώχευση και άλλες εξαγοράστηκαν, καθώς δεν κατάφεραν να αντιμετωπίσουν την κρίση. Επίσης, περιορίστηκε ο διατραπεζικός δανεισμός εξαιτίας της έλλειψης εμπιστοσύνης μεταξύ των τραπεζών και αυτό οδήγησε σε πτώχευση πολλών τραπεζών. Το τραπεζικό σύστημα δέχτηκε ισχυρό πλήγμα και από την κατάρρευση της επενδυτικής τράπεζας LehmanBrothers, η οποία προκάλεσε τεράστιο πρόβλημα ρευστότητας και έφερε στην επιφάνεια πολλές τραπεζικές απάτες. Η κρίση επηρέασε και το ελληνικό τραπεζικό σύστημα, το οποίο μέχρι και σήμερα καλείται να αντιμετωπίσει τις επιπτώσεις. Η μειωμένη πιστοληπτική ικανότητα της χώρας οδήγησε σε σοβαρά προβλήματα ρευστότητας για τα τραπεζικά ιδρύματα, καθώς περιορίστηκε η πρόσβαση των ελληνικών τραπεζών στην διεθνή διατραπεζική αγορά και σε άλλες εναλλακτικές πηγές χρηματοδότησης. Συμπεραίνουμε πως από το 2008 και έπειτα, τα τραπεζικά ιδρύματα ήρθαν αντιμέτωπα με μία πολύ δύσκολη κατάσταση και η ομαλή λειτουργία τους ανετράπη ολοκληρωτικά. Οι συνέπειες της χρηματοοικονομικής κρίσης είναι εμφανείς μέχρι και σήμερα με τα τραπεζικά ιδρύματα να προσπαθούν να επανέλθουν σε μία «υγιή» κατάσταση.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5

ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΣ ΕΛΕΓΧΟΣ ΣΤΑ ΤΡΑΠΕΖΙΚΑ ΣΥΣΤΗΜΑΤΑ

5.1 Εισαγωγή

Αναλύοντας τις έννοιες του εσωτερικού ελέγχου και του τραπεζικού συστήματος συμπεραίνουμε με σιγουριά πόσο σημαντικός είναι ο συνδυασμός των δύο αυτών στοιχείων, δηλαδή η εφαρμογή του εσωτερικού ελέγχου στο τραπεζικό σύστημα. Το τραπεζικό σύστημα αποτελεί την ραχοκοκαλιά της οικονομίας μιας χώρας και η ορθή λειτουργία του είναι επιτακτική ανάγκη για την ανάπτυξη της οικονομίας. Ωστόσο, η πολυπλοκότητα του τραπεζικού συστήματος το καθιστά ευάλωτο σε κινδύνους απάτης και σε δόλιες πράξεις. Η υπηρεσία του εσωτερικού ελέγχου στα τραπεζικά ιδρύματα εξετάζει την ορθότητα και την διαφάνεια των διαφόρων ειδών των συναλλαγών, εντοπίζει σφάλματα και λάθη και παρέχει υποδείξεις για την διόρθωση τους. Επιπροσθέτως, σύμφωνα με την απόφαση 2438/6.8.98 της Τράπεζας της Ελλάδος, κάθε πιστωτικό ίδρυμα είναι υποχρεωμένο να διαθέτει ένα επαρκές και αποτελεσματικό σύστημα εσωτερικού ελέγχου, με το οποίο να επιτυγχάνεται η επιτυχής υλοποίηση των στόχων του εκάστοτε ιδρύματος. Στο παρόν κεφάλαιο θα αναλυθεί ο εσωτερικός έλεγχος στα τραπεζικά ιδρύματα, ο σκοπός του και οι διαδικασίες οι οποίες ακολουθούνται για την διεκπεραίωση του.

5.2 Σκοπός Εσωτερικού Ελέγχου στα Τραπεζικά Ιδρύματα

Ο Δήμου Νικόλαος στο βιβλίο του με τίτλο «Ελεγκτική: Βασικές Αρχές Γενικής και Τραπεζικής Ελεγκτικής» αναφέρει ότι ο εσωτερικός έλεγχος σε κάθε τραπεζικό ίδρυμα στοχεύει στην⁴⁷:

⁴⁷Δήμου Νικόλαος (2000), «Ελεγκτική: Βασικές Αρχές Γενικής και Τραπεζικής Ελεγκτικής», Εκδόσεις Ελλήνων, Αθήνα

- Διασφάλιση της εύρυθμης λειτουργίας του ιδρύματος
- Διασφάλιση της ορθότητας των συναλλαγών
- Προστασία των περιουσιακών στοιχείων του ιδρύματος
- Διασφάλιση της εφαρμογής των πολιτικών του ιδρύματος
- Διασφάλιση τήρησης της νομοθεσίας
- Παρακολούθηση της απόδοσης του προσωπικού και μέτρηση της επίδοσης του, τόσο ποιοτικά όσο και ποσοτικά.

Οι τράπεζες δίνουν έμφαση στην λειτουργία του εσωτερικού ελέγχου, με στόχο να εδραιώσουν ένα καλύτερο σύστημα εσωτερικού ελέγχου για να βελτιώσουν την ικανότητα τους στην αναγνώριση και την παρεμπόδιση των κινδύνων.⁴⁸

5.3 Σύστημα Εσωτερικού Ελέγχου Τραπεζών

Οι έλεγχοι που πραγματοποιούνται σε ένα τραπεζικό ίδρυμα μπορούν να κατηγοριοποιηθούν στις εξής τέσσερις κατηγορίες: προληπτικοί έλεγχοι, κατασταλτικοί έλεγχοι, διαχειριστικοί έλεγχοι και έλεγχοι ασφάλειας. Οι προληπτικοί έλεγχοι αφορούν τον έλεγχο των συναλλαγών κατά τον χρόνο πραγματοποίησής τους. Οι κατασταλτικοί έλεγχοι αφορούν την διαχείριση των στοιχείων μιας συγκεκριμένης περιόδου, αποσκοπούν στον εντοπισμό και στην διόρθωση τυχόν σφαλμάτων και διεξάγονται μετά την εκτέλεση των πράξεων. Οι διαχειριστικοί έλεγχοι διαχωρίζονται σε ταμειακούς ελέγχους, αποθηκευτικούς ελέγχους και ελέγχους περιουσιακών στοιχείων. Τέλος, οι έλεγχοι ασφάλειας αφορά την εξέταση για το ένα τηρούνται οι κανόνες και οι όροι ασφάλειας.

Όπως έχει προαναφερθεί, ένα σύστημα εσωτερικού ελέγχου αποτελεί το πλέγμα όλων των διαδικασιών και των πολιτικών που προάγουν την ακρίβεια και την αξιοπιστία των λογιστικών και επιχειρησιακών δεδομένων, προστατεύουν τους πόρους της επιχείρησης από την σπατάλη και την απάτη, εκτιμούν την πιστή εφαρμογή της πολιτικής που έχει θεσπίσει η διοίκηση και γενικότερα αξιολογούν την αποτελεσματικότητα και την απόδοση των λειτουργιών μιας οικονομικής μονάδας. Τα συστήματα εσωτερικού ελέγχου στα τραπεζικά ιδρύματα θα πρέπει να καλύπτουν

⁴⁸Fandi Li (2020), “Internal Control of Commercial Banks”, Modern Economy Journal, Vol. 11, No. 2, pp. 230-238, Scientific Research Publishing

όλο το φάσμα των διαδικασιών και των τραπεζικών δραστηριοτήτων και θα πρέπει να προσαρμόζονται στη φύση των εργασιών του εκάστοτε πιστωτικού ιδρύματος. Επιπλέον, για να είναι ένα σύστημα εσωτερικού ελέγχου αποτελεσματικό και για να συμβάλλει στην ομαλή λειτουργία του πιστωτικού ιδρύματος θα πρέπει να υποστηρίζεται από ένα αξιόπιστο πληροφοριακό σύστημα, δηλαδή θα πρέπει να διαθέτει αξιόπιστο λογιστικό σύστημα, σύστημα για την πρόληψη λαθών και για τον εντοπισμό παραλείψεων, καθώς και αξιόπιστο σύστημα διαχείρισης κινδύνων. Εξίσου σημαντικό είναι τα συστήματα εσωτερικού ελέγχου να είναι συμμορφωμένα με την ισχύουσα νομοθεσία και να ακολουθούν τους κανονισμούς περί πιστωτικών ιδρυμάτων.

Ο εσωτερικός έλεγχος των τραπεζών διενεργείται από όργανα του ιδρύματος και αποσκοπεί στον έλεγχο και στην παρακολούθηση των δραστηριοτήτων τόσο των στελεχών όσο και των υπαλλήλων, ώστε να διασφαλιστεί η τήρηση των εντολών της διοίκησης. Επίσης, στόχος είναι να διαπιστωθεί η αποτελεσματικότητα των συναλλαγών και το κατά πόσο επιτυγχάνονται οι στόχοι. Συμπεραίνουμε λοιπόν πως ο εσωτερικός έλεγχος των τραπεζών περιλαμβάνει το λογιστικό, το διαχειριστικό, το επιχειρησιακό και το διοικητικό επίπεδο του ιδρύματος.

Υπεύθυνοι για την τήρηση του συστήματος εσωτερικού ελέγχου και για την διεξαγωγή των απαραίτητων διαδικασιών είναι οι εσωτερικοί ελεγκτές, η Διεύθυνση Εσωτερικού Ελέγχου και η Επιτροπή Ελέγχου (AuditCommittee). Οι αρμοδιότητες των εσωτερικών ελεγκτών έχουν αναλυθεί στο αντίστοιχο κεφάλαιο και ισχύουν εξολοκλήρου και για τα τραπεζικά ιδρύματα.

Όσον αφορά την Διεύθυνση Εσωτερικού Ελέγχου, είναι ανεξάρτητη από τις υπόλοιπες διευθύνσεις του τραπεζικού ιδρύματος και οι αρμοδιότητες της είναι οι εξής:

- Να ελέγχει εάν τηρούνται οι θεσπισμένες διαδικασίες και η νομοθεσία
- Να ελέγχει ένα οι κίνδυνοι αναγνωρίζονται και διαχειρίζονται κατάλληλα
- Να ελέγχει το σύστημα εσωτερικού ελέγχου
- Να διασφαλίζει ότι η διοικητική και η οικονομική πληροφόρησή είναι έγκυρη και ακριβής
- Να ελέγχει τα μηχανογραφικά συστήματα του ιδρύματος.

Όσον αφορά την Επιτροπή Ελέγχου, είναι η προέκταση της διοίκησης σχετικά με τον τομέα του εσωτερικού ελέγχου. Η Επιτροπή Ελέγχου αποτελείται από τρία τουλάχιστον μέλη και έχει αυξημένες αρμοδιότητες:

- Παρακολουθεί και ελέγχει τη διαδικασία χρηματοοικονομικής πληροφόρησης
- Εποπτεύει και αξιολογεί τη διαδικασία κατάρτισης των οικονομικών καταστάσεων
- Εποπτεύει και αξιολογεί τις λογιστικές πολιτικές
- Εξετάζει τα σχέδια ελέγχου και εισηγείται την έγκρισή τους
- Αξιολογεί την απόδοση και το έργο της Διεύθυνσης Εσωτερικού Ελέγχου, όπως την ανεξαρτησία της, τον σχεδιασμό αντιμετώπισης των κινδύνων, καθώς και την ποιότητα και το εύρος των διενεργούμενων ελέγχων.
- Είναι υπεύθυνη για την αξιολόγηση του τμήματος εσωτερικού ελέγχου

Όπως αναφέρθηκε παραπάνω, ο εσωτερικός έλεγχος θα πρέπει να καλύπτει ολόκληρο το φάσμα των δραστηριοτήτων ενός πιστωτικού ιδρύματος. Οι δραστηριότητες αυτές μπορεί να είναι ποικίλες και παρακάτω θα αναλυθούν οι κυριότερες από αυτές.

1. Έλεγχος των ταμειακών διαθεσίμων

Με τον όρο ταμειακά διαθέσιμα εννοούμε τα μετρητά και γενικά όλα τα στοιχεία τα οποία μπορούν άμεσα να μετατραπούν σε μετρητά. Στον έλεγχο των ταμειακών διαθεσίμων περιλαμβάνονται ο έλεγχος των ρευστών διαθεσίμων, των βραχυπρόθεσμων καταθέσεων σε άλλες τράπεζες, καθώς και ο έλεγχος των δοσοληπτικών λογαριασμών με τράπεζες του εσωτερικού και του εξωτερικού. Ένα αποτελεσματικό σύστημα εσωτερικού ελέγχου των ταμειακών διαθεσίμων πρέπει να εξασφαλίζει τη φυσική τους προστασία, τη σωστή εκτέλεση των ταμειακών δοσοληψιών, τη συμφωνία των λογαριασμών με άλλες τράπεζες, καθώς και την έγκαιρη και αξιόπιστη μεταφορά χρημάτων. Όσον αφορά τη φυσική προστασία των ταμειακών διαθεσίμων, οι υπηρεσίες θα πρέπει να διεξάγονται στο ταμείο, ένα ξεχωριστό κομμάτι του καταστήματος, και θα πρέπει να τηρούνται όλα τα μέτρα ασφαλείας προκειμένου να αποφευχθούν ανεπιθύμητες ενέργειες. Η σωστή εκτέλεση των ταμειακών δοσοληψιών περιλαμβάνει την υποχρεωτική διενέργεια τους στο ταμείο του καταστήματος και αποκλειστικά από τον υπεύθυνο διαχειριστή. Το κομμάτι της συμφωνίας των λογαριασμών με άλλες τράπεζες θα πρέπει να διεκπεραιώνεται από διαφορετικά πρόσωπα, διότι περιλαμβάνει διαφορετικές

διαδικασίες, όπως είναι η έκδοση των παραστατικών, η καταχώρηση των ποσών και οι συμφωνίες των λογαριασμών. Τέλος, το ίδιο ισχύει και για την έγκαιρη και αξιόπιστη μεταφορά των χρημάτων, καθώς με τον τρόπο αυτό εξασφαλίζεται η αξιοπιστία των συναλλαγών.

2. Έλεγχος των χορηγήσεων

Ένα ακόμη εξίσου σημαντικό στοιχείο στους ισολογισμούς των τραπεζών είναι οι χορηγήσεις, οι οποίες καλύπτουν μεγάλο μέρος, αν όχι το μεγαλύτερο, στο ενεργητικό μιας τράπεζας. Για τον λόγο αυτό πρέπει να ελέγχονται, όπως και τις άλλες τραπεζικές δραστηριότητες. Ο έλεγχος των χορηγήσεων αναφέρεται στην ενημερότητα, την ασφάλεια και την ρευστότητα τους, αλλά θα πρέπει να εξετάζεται και η τήρηση των διατάξεων που σχετίζονται με τις χορηγήσεις, οι οποίες θεσπίζονται από το εκάστοτε τραπεζικό ίδρυμα. Οι διαδικασίες που πρέπει να ακολουθούνται για την έκδοση των χορηγήσεων είναι θεσπισμένες από την διοίκηση και η τήρηση τους θα πρέπει να ελέγχεται από το τμήμα εσωτερικού ελέγχου. Μερικές από αυτές είναι οι παρακάτω:

- Αξιολόγηση της χορήγησης και εκτίμηση της εξέλιξης της
- Αν η δανειοδότηση βρίσκεται εντός ορίων των Νομισματικών Αρχών
- Αξιολόγηση όλων των δικαιολογητικών που λαμβάνονται για την εκταμίευση της χορήγησης
- Αξιολόγηση λογιστικοποίησης των χορηγούμενων και εξοφλούμενων ποσών και τόκων.

3. Έλεγχος των καταθέσεων

Οι λογαριασμοί των καταθέσεων μιας τράπεζας περιλαμβάνουν όλες τις καταθέσεις των πελατών της, σε εθνικό νόμισμα και σε συνάλλαγμα. Ο έλεγχος των καταθέσεων έγκειται στα εξής σημεία:

- Εξακρίβωση ότι οι αναλήψεις των καταθέσεων γίνονται από εξουσιοδοτημένα πρόσωπα
- Έλεγχος στους χρεωστικούς τόκους των καταθέσεων
- Έλεγχος για ενδεχόμενες ασυνήθιστες κινήσεις λογαριασμών
- Έλεγχος σε λογαριασμούς που δεν έχουν κινηθεί για μεγάλο χρονικό διάστημα

- Σύγκριση των υπολοίπων των καταθέσεων με αυτά της προηγούμενης περιόδου
- Έλεγχος ότι, τυχόν, προειδοποιητικές επιστολές είναι σωστά ταξινομημένες και ενημερωμένες

4. Έλεγχος των δανειακών συμβάσεων

Εξίσου σημαντικό στοιχείο για τα τραπεζικά ιδρύματα αποτελούν και οι δανειακές συμβάσεις, οι οποίες αντικατοπτρίζουν μία από τις σημαντικότερες τραπεζικές λειτουργίες. Ο εσωτερικός έλεγχος των δανειακών συμβάσεων πρέπει να εξακριβώσει τα εξής:

- Εάν οι συμβάσεις έχουν συνταχθεί νόμιμα και έχουν υπογραφεί αποκλειστικά από την τράπεζα και το αντισυμβαλλόμενο μέρος
- Εάν τα αντισυμβαλλόμενα μέρη πληρούν τις προϋποθέσεις για την σύναψη μιας δανειακής σύμβασης.
- Έλεγχος για τον εάν έχει πραγματοποιηθεί έλεγχος από το αρμόδιο προσωπικό στον τρόπο συμπλήρωσης, στο περιεχόμενο της σύμβασης και στην ορθή καταχώριση της σύμβασης στο μηχανογραφικό σύστημα.

5. Έλεγχος διαμεσολαβητικών εργασιών

Οι διαμεσολαβητικές εργασίες ενός τραπεζικού ιδρύματος είναι οι επιταγές και οι εγγυητικές επιστολές. Ο έλεγχος των επιταγών έγκειται στον έλεγχο της γνησιότητας τους, της σωστής έκδοσης τους και της αξιοπιστίας των στοιχείων που αναγράφονται σε αυτήν. Όσον αφορά τις εγγυητικές επιστολές, δηλαδή τα έγγραφα με τα οποία το τραπεζικό ίδρυμα εγγυάται στον δανειστή πως ο οφειλέτης είναι φερέγγυος, ο έλεγχος αφορά την σωστή διαχείριση των επιστολών αυτών.

6. Έλεγχος των δελτίων πληροφοριών

Τα δελτία πληροφοριών είναι καρτέλες στις οποίες αναγράφονται για κάθε πελάτη ξεχωριστά όλες οι απαραίτητες πληροφορίες που αποδεικνύουν την αξιοπιστία του και την ικανότητα εξόφλησης των υποχρεώσεων του. Οι αρμοδιότητες του τμήματος εσωτερικού ελέγχου είναι οι εξής:

- Έλεγχος για μεταβολή της περιουσίας του πελάτη
- Έλεγχος για διασταύρωση των στοιχείων των πελατών

- Έλεγχος για το εάν φυλάσσονται σε ασφαλές μέρος
- Έλεγχος για το εάν υπάρχει πρόσβαση στα δελτία μόνο από το αρμόδιο προσωπικό

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6

ΠΡΑΚΤΙΚΗ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ

6.1 Εισαγωγή

Στο παρόν κεφάλαιο παρατίθεται το πρακτικό κομμάτι της διπλωματικής εργασίας. Πρόκειται για την παρουσίαση των αποτελεσμάτων ενός ερωτηματολογίου που κατασκευάστηκε αποκλειστικά για την εκπόνηση της εργασίας. Οι ερωτήσεις του ερωτηματολογίου βασίζονται σε προηγούμενες έρευνες εργασιών⁴⁹ που προσέγγισαν το θέμα με παρόμοιο τρόπο. Το ερωτηματολόγιο παρατίθεται στο Παράρτημα, στο τέλος της εργασίας.

Το ερωτηματολόγιο αποτελεί μια μικρή μελέτη περίπτωσης σχετικά με την αποτελεσματικότητα των συστημάτων εσωτερικού ελέγχου στα τραπεζικά ιδρύματα και την ανάδειξη της σημασίας του. Η έρευνα περιορίζεται στον νομό Καστοριάς, όπου λειτουργούν τα εξής τραπεζικά καταστήματα:

- Τράπεζα Πειραιώς
- Εθνική Τράπεζα της Ελλάδος
- Alpha Bank

⁴⁹Τερζής Ευστράτιος (2019), «Εσωτερικός Έλεγχος Τραπεζών: Εμπειρική Διερεύνηση», Διπλωματική Εργασία, Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών στην Εφαρμοσμένη Λογιστική και Ελεγκτική, Πανεπιστήμιο Μακεδονίας

Βίτσιου Θεοφανή (2012), «Εφαρμογή Εσωτερικού Ελέγχου στο Τραπεζικό Σύστημα. Καταστολή Τραπεζικής Απάτης», Διπλωματική Εργασία, Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών στην Διοίκηση Επιχειρήσεων, Τεχνολογικό Εκπαιδευτικό Ίδρυμα Σερρών

- Eurobank

Το ερωτηματολόγιο συμπληρώθηκε από 40 υπαλλήλους των καταστημάτων αυτών, οι οποίοι έλαβαν ηλεκτρονικά τα ερωτηματολόγια. Οι συμμετέχοντες ήταν άντρες και γυναίκες διαφόρων ηλικιών και διαφορετικών θέσεων, και όχι μόνο από το προσωπικό του τμήματος εσωτερικού ελέγχου. Αυτό θα μας δώσει μια πιο σφαιρική και πραγματική εικόνα για το κατά πόσο τα συστήματα εσωτερικού ελέγχου στα τραπεζικά καταστήματα του νομού Καστοριάς λειτουργούν αποτελεσματικά.

Το ερωτηματολόγιο αποτελεί έναν δειγματοληπτικό τρόπο έρευνας. Με τον όρο δείγμα εννοούμε ένα αντιπροσωπευτικό υποσύνολο του πληθυσμού, το οποίο επιλέγεται για ερευνητικούς σκοπούς και στοχεύει στην εξαγωγή συμπερασμάτων για ολόκληρο τον πληθυσμό. Για ερευνητικούς σκοπούς, θεωρείται πως το δείγμα που χρησιμοποιήθηκε για το παρόν ερωτηματολόγιο είναι αντιπροσωπευτικό και τα αποτελέσματα της έρευνας μπορούν να χρησιμοποιηθούν για την εξαγωγή συμπερασμάτων.

Όσον αφορά την βαθμολογική κλίμακα των ερωτήσεων του ερωτηματολογίου, οι πιθανές απαντήσεις για κάθε ερώτηση ήταν: Καθόλου, Ελάχιστα, Μέτρια, Πολύ, Πάρα πολύ και αναγράφονται, για λόγους συντομογραφίας, ως α, β, γ, δ, ε αντίστοιχα. Η βαθμολογική κλίμακα παρατίθεται και στον ακόλουθο πίνακα.

Πίνακας 1: Βαθμολογική κλίμακα

ΚΛΙΜΑΚΑ	ΒΑΘΜΟΛΟΓΗΣΗ
Καθόλου	α
Ελάχιστα	β
Μέτρια	γ
Πολύ	δ
Πάρα πολύ	ε

Τα αποτελέσματα των ερωτηματολογίων αναλύθηκαν με το λογισμικό πρόγραμμα SPSSStatistics 21, το οποίο ενδείκνυται για στατιστικές αναλύσεις. Τα αποτελέσματα θα παρουσιάζονται μέσα από πίνακες που εξάγει το πρόγραμμα, οι οποίοι περιλαμβάνουν την συχνότητα εμφάνισης κάθε απάντησης (frequency), το ποσοστό % (percent), καθώς και το αθροιστικό ποσοστό % (cumulativepercent).

6.2 Παρουσίαση Αποτελεσμάτων Ερωτηματολογίου

Η ερώτηση 1 εξετάζει το εάν ο εσωτερικός ελεγκτής του εκάστοτε εσωτερικού ιδρύματος λειτουργεί ανεξάρτητα και αμερόληπτα. Όπως έχει προαναφερθεί, η ανεξαρτησία και η αμεροληψία των εσωτερικών ελεγκτών αποτελεί πρωταρχικής σημασίας παράγοντα για την διεκπεραίωση των ελέγχων. Στον παρακάτω πίνακα παρουσιάζονται τα στατιστικά αποτελέσματα.

Πίνακας 2: Πίνακας ερώτησης 1

ΕΡΩΤΗΣΗ 1		Frequency	Percent	ValidPercent	Cumulative Percent
	Ελάχιστα	1	2,5	2,5	2,5
	Μέτρια	14	35,0	35,0	37,5
	Πολύ	13	32,5	32,5	70,0
	Πάρα πολύ	12	30,0	30,0	100,0
	Total	40	100,0	100,0	

Πηγή:SPSSStatistics, Ίδιοι Υπολογισμοί

Με βάση την στήλη του ποσοστού, το 2,5% των ερωτηθέντων απάντησε Ελάχιστα, το 35% Μέτρια, το 32,5% Πολύ και το 30% Πάρα πολύ. Επομένως, η πλειοψηφία (περίπου 65%) θεωρεί πως ο εσωτερικός ελεγκτής λειτουργεί ανεξάρτητα και αμερόληπτα, ενώ ένα ποσοστό της τάξεως του 35% διατηρεί αμφιβολίες.

Η ερώτηση 2 εξετάζει το εάν υπάρχει εναλλαγή στους εσωτερικούς ελεγκτές που εργάζονται στο τραπεζικό κατάστημα του κάθε ερωτηθέντος. Η εναλλαγή αυτή

είναι πολύ σημαντική για την διεξαγωγή των εσωτερικών ελέγχων, καθώς με αυτό τον τρόπο ενισχύεται η αμεροληψία των ελεγκτών και εμποδίζεται η ανάπτυξη περεταίρω σχέσεων με τους υπόλοιπους υπαλλήλους. Στον παρακάτω πίνακα παρουσιάζονται τα στατιστικά αποτελέσματα.

Πίνακας 3: Πίνακας ερώτησης 2

ΕΡΩΤΗΣΗ 2					
		Frequency	Percent	ValidPercent	Cumulative Percent
	Μέτρια	7	17,5	17,5	17,5
	Πολύ	18	45,0	45,0	62,5
	Πάρα πολύ	15	37,5	37,5	100,0
	Total	40	100,0	100,0	

Πηγή:SPSSStatistics, Ίδιοι Υπολογισμοί

Με βάση την στήλη του ποσοστού, το 17,5% των ερωτηθέντων απάντησε Μέτρια, το 45% Πολύ, το 37,5% Πάρα πολύ, ενώ κανένας δεν απάντησε Καθόλου, γεγονός πολύ θετικό αν αναλογιστούμε τις συνέπειες που θα είχε η έλλειψη εναλλαγής εσωτερικών ελεγκτών.

Η ερώτηση 3 εξετάζει το εάν ο εσωτερικός ελεγκτής του εκάστοτε τραπεζικού καταστήματος έχει πρόσβαση σε όλα τα στοιχεία. Είναι γενικά παραδεκτό, πως ο εσωτερικός ελεγκτής πρέπει να έχει πρόσβαση σε όλα τα απαραίτητα στοιχεία που θα τον βοηθήσουν στην διεξαγωγή του ελέγχου και στην διατύπωση των συμπερασμάτων του.Στον παρακάτω πίνακα παρουσιάζονται τα στατιστικά αποτελέσματα.

Πίνακας 4: Πίνακας ερώτησης 3

ΕΡΩΤΗΣΗ 3					
		Frequency	Percent	ValidPercent	Cumulative Percent

	Πολύ	24	60,0	60,0	60,0
	Πάρα πολύ	16	40,0	40,0	100,0
	Total	40	100,0	100,0	

Πηγή:SPSSStatistics, Ίδιοι Υπολογισμοί

Με βάση την στήλη του ποσοστού, το 60% των ερωτηθέντων απάντησε Πολύ και το 40% Πάρα πολύ, ενώ κανείς δεν υποστηρίζει πως οι εσωτερικοί ελεγκτές δεν έχουν καθόλου ή έχουν ελάχιστη πρόσβαση στα απαραίτητα στοιχεία.

Η ερώτηση 4 εξετάζει το εάν υπάρχει οργανόγραμμα για κάθε τμήμα του εκάστοτε ιδρύματος, το οποίο αναθεωρείται τακτικά σύμφωνα με τις εξελίξεις. Το οργανόγραμμα αποτελεί την αποτελεί μια απλοποιημένη σχηματική απεικόνιση των λειτουργιών του εσωτερικού ελέγχου και αποτελεί οδηγό για τους εσωτερικούς εκλεκτές. Επομένως, η ύπαρξη του είναι απαραίτητη και η αναθεώρηση του είναι πολύ σημαντική. Στον παρακάτω πίνακα παρουσιάζονται τα στατιστικά αποτελέσματα.

Πίνακας 5: Πίνακας ερώτησης 4

ΕΡΩΤΗΣΗ 4					
		Frequency	Percent	ValidPercent	Cumulative Percent
	Μέτρια	17	42,5	42,5	42,5
	Πολύ	16	40,0	40,0	82,5
	Πάρα πολύ	7	17,5	17,5	100,0
	Total	40	100,0	100,0	

Πηγή:SPSSStatistics, Ίδιοι Υπολογισμοί

Με βάση την στήλη του ποσοστού, το 42,5% των ερωτηθέντων απάντησε Μέτρια, το 40% Πολύ και το 17,5% Πάρα πολύ. Επομένως, η πλειοψηφία (περίπου 60%) θεωρεί πως το οργανόγραμμα αναθεωρείται τακτικά, ενώ ένα σημαντικό ποσοστό της τάξεως του 40% διατηρεί αμφιβολίες. Θετικό είναι το γεγονός πως κανένας δεν απάντησε

Καθόλου, οπότε υπάρχει οργανόγραμμα σε κάθε τραπεζικό κατάστημα, είτε αυτό αναθεωρείται τακτικά είτε όχι.

Η ερώτηση 5 εξετάζει το εάν υπάρχει ξεχωριστή υπηρεσία ελέγχου για κάθε τμήμα των τραπεζικών ιδρυμάτων. Κάθε τμήμα έχει διαφορετικές ευθύνες και αρμοδιότητες και συνεπώς, απαιτεί και διαφορετικές γνώσεις προκειμένου να ελεγχθεί. Οπότε, θα πρέπει να υπάρχει ξεχωριστή υπηρεσία ελέγχου για κάθε τμήμα, η οποία θα είναι εκπαιδευμένη με βάση τις διαφορετικές ανάγκες των διαφόρων τμημάτων. Στον παρακάτω πίνακα παρουσιάζονται τα στατιστικά αποτελέσματα.

Πίνακας 6: Πίνακας ερώτησης 5

ΕΡΩΤΗΣΗ 5					
		Frequency	Percent	ValidPercent	Cumulative Percent
	Ελάχιστα	1	2,5	2,5	2,5
	Μέτρια	10	25,0	25,0	27,5
	Πολύ	21	52,5	52,5	80,0
	Πάρα πολύ	8	20,0	20,0	100,0
	Total	40	100,0	100,0	

Πηγή:SPSSStatistics, Ίδιοι Υπολογισμοί

Με βάση την στήλη του ποσοστού, το 2,5% των ερωτηθέντων απάντησε Ελάχιστα, το 25% Μέτρια, το 52,2% Πολύ και το 20% Πάρα πολύ. Επομένως, η πλειοψηφία (περίπου 75%) υποστηρίζει πως υπάρχει ξεχωριστή υπηρεσία ελέγχου για κάθε τμήμα, ενώ ένα ποσοστό περίπου 25% διατηρεί αμφιβολίες, γεγονός που ίσως να σημαίνει ότι υπάρχει διαφορετική υπηρεσία ελέγχου σε ορισμένα μόνο τμήματα.

Η ερώτηση 6 εξετάζει το εάν οι εσωτερικοί ελεγκτές διενεργούν περαιτέρω ελεγκτικές διαδικασίες όταν αυτό κρίνεται αναγκαίο. Πολλές φορές για την διαμόρφωση γνώμης, οι ελεγκτές δεν μπορούν να βασιστούν μόνο στις βασικές ελεγκτικές διαδικασίες αλλά χρειάζονται και επιπλέον στοιχεία, τα οποία θα

αντλήσουν από τις περαιτέρω ελεγκτικές διαδικασίες. Στον παρακάτω πίνακα παρουσιάζονται τα στατιστικά αποτελέσματα.

Πίνακας 7: Πίνακας ερώτησης 6

ΕΡΩΤΗΣΗ 6					
		Frequency	Percent	ValidPercent	Cumulative Percent
	Μέτρια	10	25,0	25,0	25,0
	Πολύ	12	30,0	30,0	55,0
	Πάρα πολύ	18	45,0	45,0	100,0
	Total	40	100,0	100,0	

Πηγή:SPSSStatistics, Ίδιοι Υπολογισμοί

Με βάση την στήλη του ποσοστού, των 25% των ερωτηθέντων απάντησε Μέτρια, το 30% Πολύ και το 45% Πάρα πολύ. Η πλειοψηφία, με ποσοστό 75%, υποστηρίζει πως οι περαιτέρω ελεγκτικές διαδικασίες διενεργούνται όταν είναι απαραίτητο.

Η ερώτηση 7 εξετάζει το εάν υπάρχει σαφής διαχωρισμός των καθηκόντων και των αρμοδιοτήτων στους εργαζομένους των τραπεζικών ιδρυμάτων. Κάθε εργαζόμενος είναι υπεύθυνος για διαφορετικές εργασίες και θα πρέπει να είναι αφοσιωμένος σε αυτές, ώστε να επιτύχει την μέγιστη αποδοτικότητα. Στον παρακάτω πίνακα παρουσιάζονται τα στατιστικά αποτελέσματα.

Πίνακας 8: Πίνακας ερώτησης 7

ΕΡΩΤΗΣΗ 7					
		Frequency	Percent	ValidPercent	Cumulative Percent
	Μέτρια	12	30,0	30,0	30,0
	Πολύ	22	55,0	55,0	85,0
	Πάρα πολύ	6	15,0	15,0	100,0
	Total	40	100,0	100,0	

Πηγή:SPSSStatistics, Ίδιοι Υπολογισμοί

Με βάση την στήλη του ποσοστού, το 30% των ερωτηθέντων απάντησε Μέτρια, το 55% Πολύ και το 15% Πάρα πολύ. Κανένας από τους ερωτηθέντες δεν υποστηρίζει ότι δεν υπάρχει καθόλου διαχωρισμός καθηκόντων και αρμοδιοτήτων, ενώ μια μειοψηφία της τάξεως του 30% υποστηρίζει την άποψη σε μέτριο βαθμό.

Η ερώτηση 8 εξετάζει το εάν το σύστημα εσωτερικού ελέγχου υποστηρίζεται από το κατάλληλο πληροφοριακό σύστημα. Είναι πολύ σημαντική η ύπαρξη ενός σύγχρονου πληροφοριακού συστήματος, διότι μπορεί να βοηθήσει κατά πολύ την διεξαγωγή των ελέγχων και να αυξήσει την αξιοπιστία των αποτελεσμάτων. Στον παρακάτω πίνακα παρουσιάζονται τα στατιστικά αποτελέσματα.

Πίνακας 9: Πίνακας ερώτησης 8

ΕΡΩΤΗΣΗ 8					
		Frequency	Percent	ValidPercent	Cumulative Percent
	Μέτρια	7	17,5	17,5	17,5
	Πολύ	24	60,0	60,0	77,5
	Πάρα πολύ	9	22,5	22,5	100,0
	Total	40	100,0	100,0	

Πηγή:SPSSStatistics, Ίδιοι Υπολογισμοί

Με βάση την στήλη του ποσοστού, το 17,5% απάντησε Μέτρια, το 60% Πολύ και το 22,5% Πάρα πολύ. Η συντριπτική πλειοψηφία (περίπου 85%) θεωρεί πως το

πληροφοριακό σύστημα που υποστηρίζει το τμήμα εσωτερικού ελέγχου είναι επαρκές και κατάλληλο, ενώ μόνο το 15% θεωρεί πως υπάρχουν αδυναμίες.

Η ερώτηση 9 εξετάζει το εάν το σύστημα εσωτερικού ελέγχου εμποδίζει παράνομες συναλλαγές. Κάθε σύστημα εσωτερικού ελέγχου διαθέτει δικλίδες ασφαλείας, δηλαδή διαδικασίες και μεθόδους που έχουν οριστεί με σκοπό την πρόληψη, τον εντοπισμό και την διόρθωση ανεπιθύμητων ενεργειών. Στον παρακάτω πίνακα παρουσιάζονται τα στατιστικά αποτελέσματα.

Πίνακας 10: Πίνακας ερώτησης 9

ΕΡΩΤΗΣΗ 9					
		Frequency	Percent	ValidPercent	Cumulative Percent
	Μέτρια	7	17,5	17,5	17,5
	Πολύ	21	52,5	52,5	70,0
	Πάρα πολύ	12	30,0	30,0	100,0
	Total	40	100,0	100,0	

Πηγή:SPSSStatistics, Ίδιοι Υπολογισμοί

Με βάση την στήλη του ποσοστού, το 17,5% των ερωτηθέντων απάντησε Μέτρια, το 52,5% Πολύ και το 30% Πάρα πολύ. Επομένως, η πλειοψηφία θεωρεί πως υπάρχουν τέτοιες δικλίδες ασφαλείας και ότι το σύστημα εσωτερικού ελέγχου μπορεί να εμποδίσει παράνομες συναλλαγές.

Η ερώτηση 10 εξετάζει το εάν εξετάζονται ασυνήθιστες συναλλαγές. Πολλές φορές δεν κρύβεται τίποτα περίεργο πίσω από μια ασυνήθιστη συναλλαγή, αλλά δεν είναι και λίγες οι φορές όπου μια ασυνήθιστη συναλλαγή κρύβει μια ολόκληρη απάτη. Το σύστημα εσωτερικού ελέγχου πρέπει να εντοπίζει τέτοιου είδους συναλλαγές και να τις ελέγχει. Στον παρακάτω πίνακα παρουσιάζονται τα στατιστικά αποτελέσματα.

Πίνακας 11: Πίνακας ερώτησης 10

ΕΡΩΤΗΣΗ 10					
		Frequency	Percent	ValidPercent	Cumulative Percent
	Μέτρια	2	5,0	5,0	5,0
	Πολύ	16	40,0	40,0	45,0
	Πάρα πολύ	22	55,0	55,0	100,0
	Total	40	100,0	100,0	

Πηγή:SPSSStatistics, Ίδιοι Υπολογισμοί

Με βάση την στήλη του ποσοστού, το 5% των ερωτηθέντων απάντησε Μέτρια, το 40% Πολύ και το 55% Πάρα πολύ. Σχεδόν όλο το σύνολο των ερωτηθέντων, αν εξαιρεθεί ένα ποσοστό 5%, υποστηρίζει πως οι ασυνήθιστες συναλλαγές ελέγχονται.

Η ερώτηση 11 εξετάζει το εάν υπάρχει καλή συνεργασία μεταξύ του τμήματος εσωτερικού ελέγχου και των υπόλοιπων τμημάτων. Η συνεργασία μεταξύ των «συντελεστών» μιας «οντότητας» είναι απαραίτητα για να επιτευχθούν οι στόχοι και για να λειτουργεί ομαλά και αποτελεσματικά η οντότητα. Το ίδιο ισχύει και για τα τραπεζικά ιδρύματα, στα οποία υπάρχει πλήθος διαφορετικών τμημάτων. Ειδικότερα, το τμήμα εσωτερικού ελέγχου πρέπει να συνεργάζεται με τα υπόλοιπα τμήματα για να τα ελέγξει ξεχωριστά, αλλά και ως σύνολο. Στον παρακάτω πίνακα παρουσιάζονται τα στατιστικά αποτελέσματα.

Πίνακας 12: Πίνακας ερώτησης 11

ΕΡΩΤΗΣΗ 11					
		Frequency	Percent	ValidPercent	Cumulative Percent
	Μέτρια	5	12,5	12,5	12,5
	Πολύ	22	55,0	55,0	67,5
	Πάρα πολύ	13	32,5	32,5	100,0
	Total	40	100,0	100,0	

Πηγή:SPSSStatistics, Ίδιοι Υπολογισμοί

Με βάση την στήλη του ποσοστού, το 12,5% των ερωτηθέντων απάντησε Μέτρια, το 55% Πολύ και το 32,5% Πάρα πολύ. Επομένως, η πλειοψηφία, με ποσοστό της τάξεως του 85%, θεωρεί πως το τμήμα εσωτερικού ελέγχου συνεργάζεται καλά με τα υπόλοιπα τμήματα του τραπεζικού ιδρύματος.

Η ερώτηση 12 εξετάζει το εάν το προσωπικό του τμήματος εσωτερικού ελέγχου είναι σωστά εκπαιδευμένο και έμπειρο. Η σωστή εκπαίδευση και κατάρτιση του προσωπικού του τμήματος εσωτερικού ελέγχου είναι απαραίτητη, καθώς αυτό αποτελεί ένα από τα σημαντικότερα τμήματα που επιτελεί δύσκολες διαδικασίες. Στον παρακάτω πίνακα παρουσιάζονται τα στατιστικά αποτελέσματα.

Πίνακας 13: Πίνακας ερώτησης 12

ΕΡΩΤΗΣΗ 12					
		Frequency	Percent	ValidPercent	Cumulative Percent
	Ελάχιστα	2	5,0	5,0	5,0
	Μέτρια	5	12,5	12,5	17,5
	Πολύ	23	57,5	57,5	75,0
	Πάρα πολύ	10	25,0	25,0	100,0
	Total	40	100,0	100,0	

Πηγή:SPSSStatistics, Ίδιοι Υπολογισμοί

Με βάση την στήλη του ποσοστού, 5% των ερωτηθέντων απάντησε Ελάχιστα, 12,5% Μέτρια, 57,5% Πολύ και 25% Πάρα πολύ. Επομένως, σε γενικές γραμμές το προσωπικό του τμήματος εσωτερικού ελέγχου είναι επαρκώς εκπαιδευμένο, ενώ ένα ποσοστό 5% αντιτίθεται στην άποψη αυτή.

Η ερώτηση 13 εξετάζει το εάν υπάρχουν περαιτέρω σχέσεις, εκτός των επαγγελματικών, μεταξύ του εσωτερικού ελεγκτή και τους υπαλλήλους. Στον Κώδικα Επαγγελματικής Δεοντολογίας των εσωτερικών ελεγκτών που έχει αναλυθεί σε παραπάνω κεφάλαιο, αναφέρεται πως οι εσωτερικοί ελεγκτές δεν δύναται να αναπτύξουν σχέσεις, εκτός από τις επαγγελματικές, με το υπόλοιπο προσωπικό. Στον παρακάτω πίνακα παρουσιάζονται τα στατιστικά αποτελέσματα.

Πίνακας 14: Πίνακας ερώτησης 13

ΕΡΩΤΗΣΗ 13					
		Frequency	Percent	ValidPercent	Cumulative Percent
	Ελάχιστα	3	7,5	7,5	7,5
	Μέτρια	22	55,0	55,0	62,5
	Πολύ	9	22,5	22,5	85,0
	Πάρα πολύ	6	15,0	15,0	100,0
	Total	40	100,0	100,0	

Πηγή:SPSSStatistics, Ίδιοι Υπολογισμοί

Με βάση την στήλη του ποσοστού, 7,5% των ερωτηθέντων απάντησε Ελάχιστα, 55% Μέτρια, 22,5% Πολύ και 15% Πάρα πολύ. Η πλειοψηφία θεωρεί πως υπάρχουν κάποιου είδους περαιτέρω σχέσεων μεταξύ του εσωτερικού ελεγκτή και των υπαλλήλων, ενώ μόνο το 7,5% υποστηρίζει πως υπάρχουν μόνο επαγγελματικές σχέσεις.

Η ερώτηση 14 εξετάζει το εάν η ύπαρξη ενός αποτελεσματικού συστήματος εσωτερικού ελέγχου στον τραπεζικό τομέας είναι σημαντική. Η σημαντικότητα και η αναγκαιότητα ύπαρξης συστημάτων εσωτερικού ελέγχου σε κάθε είδος επιχείρησης έχει τονιστεί σε προηγούμενα κεφάλαια. Στον παρακάτω πίνακα παρουσιάζονται τα στατιστικά αποτελέσματα.

Πίνακας 15: Πίνακας ερώτησης 14

ΕΡΩΤΗΣΗ 14					
		Frequency	Percent	ValidPercent	Cumulative Percent
	Πολύ	13	32,5	32,5	32,5
	Πάρα πολύ	27	67,5	67,5	100,0
	Total	40	100,0	100,0	

Πηγή:SPSSStatistics, Ίδιοι Υπολογισμοί

Με βάση την στήλη του ποσοστού, το 32,5% των ερωτηθέντων απάντησε Πολύ και το 67,5% Πάρα πολύ. Επομένως, κανείς από τους ερωτηθέντες δεν πιστεύει πως η ύπαρξη ενός αποτελεσματικού συστήματος εσωτερικού ελέγχου δεν είναι απαραίτητη.

Τέλος, η ερώτηση 15 εξετάζει το εάν, σε γενικές γραμμές, οι εργαζόμενοι θεωρούν πως το σύστημα εσωτερικού ελέγχου του τραπεζικού ιδρύματος στο οποίο εργάζονται ανταποκρίνεται στους στόχους του. Στον παρακάτω πίνακα παρουσιάζονται τα στατιστικά αποτελέσματα.

Πίνακας 16: Πίνακας ερώτησης 15

ΕΡΩΤΗΣΗ 15					
		Frequency	Percent	ValidPercent	Cumulative Percent
	Μέτρια	8	20,0	20,0	20,0
	Πολύ	19	47,5	47,5	67,5
	Πάρα πολύ	13	32,5	32,5	100,0
	Total	40	100,0	100,0	

Πηγή:SPSSStatistics, Ίδιοι Υπολογισμοί

Με βάση την στήλη του ποσοστού, το 20% των ερωτηθέντων απάντησε Μέτρια, το 47,5% Πολύ και το 32,5% Πάρα πολύ. Θετικό είναι το γεγονός πως κανένας από τους ερωτηθέντες δεν θεωρεί πως το σύστημα εσωτερικού ελέγχου του τραπεζικού ιδρύματος στο οποίο εργάζεται δεν ανταποκρίνεται καθόλου στους στόχους του.

Τέλος, ακολουθεί ένας συγκεντρωτικός πίνακας που δημιουργήθηκε με την βοήθεια του υπολογιστικού προγράμματος MicrosoftExcel, ο οποίος περιλαμβάνει την ελάχιστη και την μέγιστή τιμή, την επικρατούσα τιμή, την μέση τιμή, την διακύμανση και την τυπική απόκλιση των απαντήσεων όλων των ερωτήσεων του ερωτηματολογίου. Για λόγους παρουσίασης των αποτελεσμάτων θεωρούμε πως για κάθε μία από τις πιθανές απαντήσεις των ερωτήσεων (Καθόλου, Ελάχιστα, Μέτρια, Πολύ, Πάρα πολύ) υπάρχει η ακόλουθη αντιστοίχιση:

Πίνακας 17: Πίνακας συμβολισμού

ΚΛΙΜΑΚΑ	ΣΥΜΒΟΛΙΣΜΟΣ
Καθόλου	1
Ελάχιστα	2
Μέτρια	3
Πολύ	4
Πάρα πολύ	5

Πίνακας 18: Συγκεντρωτικός στατιστικός πίνακας

ΕΡΩΤΗΣΗ	ΕΛΑΧΙΣΤΗ ΤΙΜΗ	ΜΕΓΙΣΤΗ ΤΙΜΗ	ΕΠΙΚΡΑΤΟΥΣΑ ΤΙΜΗ	ΜΕΣΗ ΤΙΜΗ	ΔΙΑΚΥΜΑΝΣΗ	ΤΥΠΙΚΗ ΑΠΟΚΛΙΣΗ
1	2	5	3	3,9	0,76	0,87
2	3	5	4	4,2	0,52	0,72
3	4	5	4	4,4	0,25	0,50
4	3	5	3	3,75	0,55	0,74
5	2	5	4	3,9	0,55	0,74
6	3	5	5	4,2	0,68	0,82
7	3	5	4	3,85	0,44	0,66
8	3	5	4	4,05	0,41	0,64
9	2	5	4	3,8	0,52	0,72
10	3	5	5	4,5	0,36	0,60
11	3	5	4	4,2	0,42	0,65
12	2	5	4	4,025	0,59	0,77

13	2	5	3	3,45	0,72	0,85
14	4	5	5	4,675	0,23	0,47
15	3	5	4	4,125	0,52	0,72

Πηγή:MicrosoftExcel, Ίδιοι Υπολογισμοί

6.3 Συμπεράσματα πρακτικής έρευνας

Τα συμπεράσματα που προκύπτουν από την πρακτική προσέγγιση, δηλαδή από την ανάλυση των απαντήσεων του ερωτηματολογίου είναι τα εξής: Σε γενικές γραμμές τα συστήματα εσωτερικού ελέγχου των τραπεζικών ιδρυμάτων λειτουργούν σωστά και ακολουθούνται οι κατάλληλες διαδικασίες και ο Κώδικας Επαγγελματικής Δεοντολογίας.Επικρατεί μια θετική άποψη των υπαλλήλων σχετικά με τον θεσμό του εσωτερικού ελέγχου. Η άποψη πως ο εσωτερικός έλεγχος στα τραπεζικά ιδρύματα είναι απαραίτητος είναι αποδεκτή από την πλειοψηφία και επιπλέον, υποστηρίζεται ότι ο εσωτερικός έλεγχος επιτυγχάνει τους στόχους που έχουν τεθεί σε κάθε τραπεζικό ίδρυμα. Οι υπάλληλοι θεωρούν πως οι εσωτερικοί ελεγκτές, και γενικότερα το προσωπικό των τμημάτων εσωτερικού ελέγχου λειτουργεί ορθά και είναι κατάλληλα εκπαιδευμένο, με μικρά ποσοστά απόκλισης σχετικά με την άποψη αυτή.

Υπάρχουν όμως και ενδείξεις, όπως είναι μερικά αξιοσημείωτα ποσοστά που απάντησαν αρνητικά στις ερωτήσεις του ερωτηματολογίου, τα οποία υποδηλώνουν μερικές αδυναμίες στα συστήματα εσωτερικού ελέγχου των τραπεζών. Οι αδυναμίες αυτές αφορούν τα εξής στοιχεία:

- Αμεροληψία και ανεξαρτησία εσωτερικών ελεγκτών.
- Οργανόγραμμα και αναθεώρηση του.
- Ύπαρξη ξεχωριστής υπηρεσίας ελέγχου για κάθε τμήμα.

- Διαχωρισμός καθηκόντων και αρμοδιοτήτων των εργαζομένων.
- Παρεμπόδιση παράνομων συναλλαγών.
- Ύπαρξη σχέσεων, εκτός των επαγγελματικών, μεταξύ ελεγκτών και υπόλοιπου προσωπικού

Λαμβάνοντας υπόψιν τα παραπάνω στοιχεία και τα αποτελέσματα του ερωτηματολογίου, εάν εστιαστεί η προσοχή των τραπεζικών ιδρυμάτων στα παραπάνω «αδύναμα» σημεία, τα συστήματα εσωτερικού ελέγχου θα γίνουν ακόμα πιο λειτουργικά και θα επιτύχουν μέγιστη απόδοση.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 7

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ- ΠΕΡΙΟΡΙΣΜΟΙ - ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΓΙΑ ΜΕΛΛΟΝΤΙΚΗ ΕΡΕΥΝΑ

Με βάση την παραπάνω θεωρητική προσέγγιση του θέματος, αλλά και έπειτα από την μελέτη της βιβλιογραφικής επισκόπησης, μπορούμε να εξάγουμε πολλά συμπεράσματα περί εσωτερικού ελέγχου γενικότερα, αλλά και σε σχέση με τον τραπεζικό τομέα.

Όσον αφορά τον εσωτερικό έλεγχο σε ευρύτερο πλαίσιο, συμπεραίνουμε πόσο μεγάλη είναι η αναγκαιότητα του για την ορθή και ομαλή λειτουργία κάθε είδους επιχείρησης. Ιδιαίτερα στην σύγχρονη εποχή που ζούμε, οι κίνδυνοι για εξαπάτηση λόγω συμφερόντων είναι αυξημένοι και ο εσωτερικός έλεγχος αποτελεί το βασικό εργαλείο για την αντιμετώπιση του. Με βάση την ανάλυση των συστημάτων εσωτερικού ελέγχου που έχει προηγηθεί, μπορούμε να καταλάβουμε πόσο δύσκολη είναι η οργάνωση του, αλλά και η σωστή λειτουργία του. Τα ίδια συμπεράσματα προκύπτουν και από την ανάλυση της βιβλιογραφικής επισκόπησης, με βάση την οποία τα τμήματα εσωτερικού ελέγχου έχουν εξελιχθεί κατά μεγάλο βαθμό κατά την πάροδο των χρόνων και έχουν αυξημένες αρμοδιότητες και ευθύνες, μια εκ των οποίων είναι η χρήση τους για τον εντοπισμό πιθανής τραπεζικής απάτης.

Όσον αφορά τον τραπεζικό τομέα, είναι ευρέως παραδεκτό πως η πολυπλοκότητα του τραπεζικού συστήματος και η εξέλιξη των τραπεζικών δραστηριοτήτων καθιστούν τον έλεγχο μια επιτακτική ανάγκη. Το εργαλείο για την επίτευξη του σκοπού αυτού είναι, και σε αυτήν την περίπτωση, τα συστήματα εσωτερικού ελέγχου, τα οποία στα τραπεζικά ιδρύματα είναι ακόμη πιο σύνθετα και λεπτομερέστερα. Πιο συγκεκριμένα, ελέγχονται διεξοδικά και ξεχωριστά όλες οι δραστηριότητες μιας τράπεζας, όπως είναι, παραδείγματος χάρη, οι καταθέσεις, οι χορηγήσεις, τα ταμειακά διαθέσιμα και οι δανειακές συμβάσεις. Με τον τρόπο αυτό, ο έλεγχος όλων των στοιχείων είναι ακριβέστερος και περιορίζεται ο αριθμός λαθών.

Μέσα από την παρούσα εργασία, η οποία δεν αποτελεί προσωπική έρευνα αλλά δημιουργήθηκε από τον συνδυασμό διαφόρων πηγών, προκύπτουν πολλά θέματα που θα μπορούσαν να αναλυθούν μελλοντικά. Ένα από αυτά είναι η ανάλυση των μηχανογραφικών συστημάτων που χρησιμοποιούνται για την διεκπεραίωση του σκοπού του εσωτερικού ελέγχου και η ανάλυση του τρόπου με τον οποίο αυτά μπορούν να εξελιχθούν και να λειτουργούν με πλήρη διαφάνεια. Επιπροσθέτως, πρόταση για μελλοντική έρευνα αποτελεί και η ποσοτική ανάλυση του εσωτερικού ελέγχου, η οποία θα παρουσιάζει την ποσοτικοποίηση των μεταβλητών του εσωτερικού ελέγχου. Η προσέγγιση αυτή θα παρουσιάζει πιο πρακτικά και πραγματικά στοιχεία, καθώς η πλειοψηφία των παρουσών αναλύσεων κινείται σε θεωρητικό πλαίσιο. Τέλος, κατά την διεξαγωγή της παρούσας εργασίας υπήρξαν αρκετοί περιορισμοί. Αρχικά, το δείγμα για την ανάλυση των ερωτηματολογίων, για τις ανάγκες της πρακτικής προσέγγισης, ήταν σχετικά μικρό. Εάν το δείγμα ήταν μεγαλύτερο, τα αποτελέσματα της έρευνας θα ήταν περισσότερο αντιπροσωπευτικά. Επίσης, η ξένη βιβλιογραφία ήταν σχετικά περιορισμένη και δεν υπήρχε ελεύθερη πρόσβαση σε όλα τα σχετικά βιβλία και άρθρα.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Ελληνική

- 1) Βασίλειος Ι. Λουμιώτης και Βασίλειος Ν. Τζίφας (2018), «Βασικές Οδηγίες Εφαρμογής Διεθνών Προτύπων Ελέγχου», Εκδόσεις Σταμούλη Α.Ε., Αθήνα
- 2) Χρήστος Ι. Νεγκάκης και Παναγιώτης Δ. Ταχυνάκης (2017), « Ελεγκτική Εσωτερικός Έλεγχος Θεωρία και Εφαρμογές», Εκδόσεις Αειφόρος Λογιστική, Θεσσαλονίκη
- 3) Παπαστάθης Στυλ. Παντελής (2014), «Ο Σύγχρονος Εσωτερικός Έλεγχος (Internal Audit) και η πρακτική Εφαρμογή του, Αναθεωρημένη Έκδοση», Εκδόσεις Σταμούλη Α.Ε., Αθήνα
- 4) Γεράσιμος Γ. Σαπουντζόγλου και Χαράλαμπος Ν. Πεντότης (2017), «Τραπεζική Οικονομική, Β Έκδοση», Εκδόσεις Ε. Μπένου, Αθήνα
- 5) Αθανάσιος Γ. Νούλας (2005), «Χρήμα και Τράπεζες», Εκδόσεις Πανεπιστημίου Μακεδονίας, Θεσσαλονίκη
- 6) Δήμου Νικόλαος (2000), «Ελεγκτική: Βασικές Αρχές Γενικής και Τραπεζικής Ελεγκτικής», Εκδόσεις Ελλήνων, Αθήνα
- 7) Γεώργιος Βουσινάς (2016), «Εποπτεία Χρηματοοικονομικών Ιδρυμάτων: Η Μετάβαση από την Βασιλεία Ιστην Βασιλεία ΙΙΙ», Ινστιτούτο Εσωτερικών Ελεγκτών Ελλάδας

- 8) Μάριος Μενεξιάδης, Κωνσταντίνος Ζοπουνίδης και Χρήστος Λεμονάκης (2020), «Σχεδιασμός Συστήματος Εσωτερικού Ελέγχου και Εταιρική Διακυβέρνηση»
- 9) Γεώργιος Πιντέρης (2002), «Τραπεζικές Κρίσεις και Πολιτικές Αναδιάρθρωσης του Τραπεζικού Συστήματος», Δελτίο Ελληνικής Ένωσης Τραπεζών
- 10) Γναρδέλλης Χαράλαμπος (2013), «Ανάλυση Δεδομένων με το IBMSPSSStatistics 21», Εκδόσεις Παπαζήση, Αθήνα
- 11) Τράπεζα της Ελλάδος (2019), «Επισκόπηση Ελληνικού Χρηματοπιστωτικού Συστήματος»
- 12) Τερζής Ευστράτιος (2019), «Εσωτερικός Έλεγχος Τραπεζών: Εμπειρική Διερεύνηση», Διπλωματική Εργασία, Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών στην Εφαρμοσμένη Λογιστική και Ελεγκτική, Πανεπιστήμιο Μακεδονίας
- 13) Βίτσιου Θεοφανή (2012), «Εφαρμογή Εσωτερικού Ελέγχου στο Τραπεζικό Σύστημα. Καταστολή Τραπεζικής Απάτης», Διπλωματική Εργασία, Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών στην Διοίκηση Επιχειρήσεων, Τεχνολογικό Εκπαιδευτικό Ίδρυμα Σερρών
- 14) Ιονική Ενότητα www.ionikienotita.gr
- 15) Τράπεζα Πειραιώς www.piraeusbank.gr
- 16) Εθνική Τράπεζα της Ελλάδος www.nbg.gr
- 17) Alpha Bank www.alpha.gr
- 18) Eurobank www.eurobank.gr
- 19) Attica Bank www.atticabank.gr
- 20) HSBC Bank www.hsbc.gr
- 21) Citibank www.citi.com
- 22) Optima Bank www.optimabank.gr
- 23) Aegean Baltic Bank www.aegeanbalticbank.com
- 24) Σώμα Ορκωτών Ελεγκτών Λογιστών www.soel.gr
- 25) Ελληνική Ένωση Τραπεζών www.hba.gr
- 26) Υπηρεσία Εσωτερικού Ελέγχου ec.europa.eu
- 27) Τράπεζα της Ελλάδος www.bankofgreece.gr
- 28) Ινστιτούτο Εσωτερικών Ελεγκτών Ελλάδας www.hiia.gr
- 29) Οικονομικό Επιμελητήριο της Ελλάδος www.oe-e.gr

Ξένη

- 1) Karagiorgos T., Drogalas G. and Dimou A. (2008), “Effectiveness of Internal Control System in the Greek Bank Sector”, *The South European Review of Business Finance and Accounting*
- 2) Mike M.K. Chan (1995), “Achieving Audit Uniformity out of Diversity: a Case Study of an International Bank”, *Managerial Auditing Journal*, Vol. 10, Issue 4
- 3) Richard G. Brody and D. Jordan Lowe (2003), “The New Role of the Internal Auditor: Implications for Internal Auditor Objectivity”, *International Journal of Auditing* 4 (2), pp. 169 – 178
- 4) Chan C. (1997), “On the Functions and Objectives of Internal Audit and their Underlying Conditions”, *Managerial Auditing Journal*, Vol. 12, no. 4/5, pp. 247 – 250
- 5) Andrew D. Bailey Jr., Gordon Leon Duke, James Gerlach, Chen – EnKo, Rayman D. Meservy and Andrew B. Whinston (1985), “TICOM and the Analysis of Internal Controls”, *The Accounting Review*, Vol. 60, No. 2, pp.186 – 201
- 6) Dennis Caplan (1999), “Internal Controls and the Detection of Management Fraud”, *Journal of Accounting Research*, Vol. 37, No. 1, pp.101 – 117
- 7) William H. Garbade (1944), “Internal Control and the Internal Auditor”, *The Accounting Review*, Vol. 19, No.4, pp. 416 – 421
- 8) Hellenic Bank Association (2017), “The Greek Banking System”
- 9) European Banking Federation (2019), “Facts and Figures – 2019”

- 10) Felix I. Lessambo (2020), “Bank Audit Systems”, Springer International Publishing, New York
- 11) KanellosToudas, IoannaSiouzou and MenexiadisMarios (2017), “Internal Audit and Systems of Internal Audit in Greek Banks”, Conference Paper
- 12) Andreas G. Koutoupis and Konstantinos Stergiopoulos (2007), “Audit Committees in the Greek Banking Institutions”, Conference Paper
- 13) Georgios Vousinas (2018), “Evaluating the Effectiveness of Internal Audit Units in Addressing Bank Fraud: Evidence from the Greek Banking Sector”
- 14) Simeon Karafolas (2020), “Consequences of the Greek Economic Crisis on the Structure of the Greek Banking System”
- 15) Alan Calder and Steve Moir (2009), “Internal Control Frameworks, Book Chapter from: IT Governance: Implementing Frameworks and Standards for the Corporate Governance of IT”, IT Governance Publishing, pp. 52 – 58
- 16) Basel Committee on Banking Supervision (1998), “Framework for Internal Control Systems in Banking Organisations”
- 17) Association of Chartered Certified Accountants (ACCA), www.accaglobal.com
- 18) K.H. Spencer Pickett (2010), “The International Auditing Handbook 3rd Edition”, Wiley Publishing, New York
- 19) Sally – Anne Pitt (2014), “Internal Audit Quality: Developing a Quality Assurance and Improvement Program”, Wiley Publishing, New York
- 20) Robert r. Moeller (2009), “Brink’s Modern Internal Auditing: A Common Body of Knowledge”, Wiley Publishing, New York
- 21) Sarens Gerrit (2009), “Internal Auditing Research: Where Are We going?”, Editorial Note, International Journal of Auditing, Vol. 13, Issue 1
- 22) Aksana A. Turgaeva, Liudmila V. Kashirskaya, Yulia A. Zurnadzhyants, Olga A. Latyshera, Irina V. Pustokhina, Andrea V. Sevbitov (2020), “Assessment of the Financial Security of Insurance Companies in the Organisation of Internal Control”, Vol 7, No. 3, Entrepreneurship and Sustainability Center, Lithuania
- 23) Ali Kestane (2020), “The Role of Internal Control System in Strengthening Corporate Management in Banks: Provincial Case of Kilis”, Chapter from ÖzerÖzcelik (2020), “Studies on Interdisciplinary Economics and Business – Volume III”, Peter Lanh Publishing, Switzerland
- 24) Fandi Li (2020), “Internal Control of Commercial Banks”, Modern Economy Journal, Vol. 11, No. 2, pp. 230-238, Scientific Research Publishing

Πηγές Βιβλιογραφικής Επισκόπησης

- 1) scholar.google.com
- 2) www.jstor.org
- 3) www.researchgate.net

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ ΠΡΑΚΤΙΚΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ

ΕΦΑΡΜΟΣΜΕΝΗ ΛΟΓΙΣΤΙΚΗ ΚΑΙ ΕΛΕΓΚΤΙΚΗ

**Εμπιστευτικό ερωτηματολόγιο έρευνας στα πλαίσια εκπόνησης Διπλωματικής
Εργασίας με τίτλο:**

«Ο Εσωτερικός Έλεγχος και η Εφαρμογή του στο Τραπεζικό Σύστημα»

Σκοπός του παρόντος ερωτηματολογίου είναι η αξιολόγηση του συστήματος εσωτερικού ελέγχου σε ένα τραπεζικό ίδρυμα, αλλά και η ανάδειξη της σημασίας του. Το ερωτηματολόγιο αποτελεί μια μελέτη περίπτωσης και αφορά τα τραπεζικά ιδρύματα που λειτουργούν στον νομό Καστοριάς.

Το παρόν ερωτηματολόγιο είναι εμπιστευτικό και ανώνυμο. Τα αποτελέσματα θα χρησιμοποιηθούν αποκλειστικά για την εκπόνηση της εργασίας.

Σας ευχαριστώ εκ των προτέρων

Με εκτίμηση,

Παπαδοπούλου Ελένη, μεταπτυχιακή φοιτήτρια Εφαρμοσμένης Λογιστικής και
Ελεγκτικής

ΕΡΩΤΗΣΗ 1

Θεωρείται πως ο εσωτερικός ελεγκτής του τραπεζικού ιδρύματος στο οποίο εργάζεστε λειτουργεί ανεξάρτητα και αμερόληπτα;

α) Καθόλου β) Ελάχιστα γ) Μέτρια δ) Πολύ ε) Πάρα πολύ

Απάντηση:

ΕΡΩΤΗΣΗ 2

Υπάρχει εναλλαγή στους εσωτερικούς ελεγκτές που εργάζονται στο κατάστημα σας;

α) Καθόλου β) Ελάχιστα γ) Μέτρια δ) Πολύ ε) Πάρα πολύ

Απάντηση:

ΕΡΩΤΗΣΗ 3

Θεωρείται πως ο εσωτερικός ελεγκτής του τραπεζικού ιδρύματος στο οποίο εργάζεστε έχει πρόσβαση σε όλα τα στοιχεία;

α) Καθόλου β) Ελάχιστα γ) Μέτρια δ) Πολύ ε) Πάρα πολύ

Απάντηση:

ΕΡΩΤΗΣΗ 4

Υπάρχει οργανόγραμμα για κάθε τμήμα του ιδρύματος, το οποίο αναθεωρείται τακτικά σύμφωνα με τις εξελίξεις;

α) Καθόλου β) Ελάχιστα γ) Μέτρια δ) Πολύ ε) Πάρα πολύ

Απάντηση:

ΕΡΩΤΗΣΗ 5

Υπάρχει ξεχωριστή υπηρεσία ελέγχου για κάθε τμήμα του τραπεζικού ιδρύματος;

α) Καθόλου β) Ελάχιστα γ) Μέτρια δ) Πολύ ε) Πάρα πολύ

Απάντηση:

ΕΡΩΤΗΣΗ 6

Διενεργούν οι εσωτερικοί ελεγκτές περαιτέρω ελεγκτικές διαδικασίες όταν αυτό κρίνεται αναγκαίο;

α) Καθόλου β) Ελάχιστα γ) Μέτρια δ) Πολύ ε) Πάρα πολύ

Απάντηση:

ΕΡΩΤΗΣΗ 7

Υπάρχει σαφής διαχωρισμός των καθηκόντων και των αρμοδιοτήτων για τους εργαζόμενους;

α) Καθόλου β) Ελάχιστα γ) Μέτρια δ) Πολύ ε) Πάρα πολύ

Απάντηση:

ΕΡΩΤΗΣΗ 8

Θεωρείται ότι το σύστημα εσωτερικού ελέγχου υποστηρίζεται από το κατάλληλο πληροφοριακό σύστημα;

α) Καθόλου β) Ελάχιστα γ) Μέτρια δ) Πολύ ε) Πάρα πολύ

Απάντηση:

ΕΡΩΤΗΣΗ 9

Εμποδίζει παράνομες συναλλαγές το σύστημα εσωτερικού ελέγχου;

α) Καθόλου β) Ελάχιστα γ) Μέτρια δ) Πολύ ε) Πάρα πολύ

Απάντηση:

ΕΡΩΤΗΣΗ 10

Ελέγχονται ασυνήθιστες συναλλαγές;

α) Καθόλου β) Ελάχιστα γ) Μέτρια δ) Πολύ ε) Πάρα πολύ

Απάντηση:

ΕΡΩΤΗΣΗ 11

Υπάρχει καλή συνεργασία μεταξύ του τμήματος εσωτερικού ελέγχου και των υπόλοιπων τμημάτων;

α) Καθόλου β) Ελάχιστα γ) Μέτρια δ) Πολύ ε) Πάρα πολύ

Απάντηση:

ΕΡΩΤΗΣΗ 12

Το προσωπικό του τμήματος εσωτερικού ελέγχου είναι σωστά εκπαιδευμένο και έμπειρο;

- α) Καθόλου β) Ελάχιστα γ) Μέτρια δ) Πολύ ε) Πάρα πολύ

Απάντηση:

ΕΡΩΤΗΣΗ 13

Υπάρχουν περεταίρω σχέσεις, εκτός των επαγγελματικών, μεταξύ του εσωτερικού ελεγκτή και τους υπαλλήλους;

- α) Καθόλου β) Ελάχιστα γ) Μέτρια δ) Πολύ ε) Πάρα πολύ

Απάντηση:

ΕΡΩΤΗΣΗ 14

Πόσο σημαντικό θεωρείτε πως είναι να υπάρχει ένα αποτελεσματικό σύστημα εσωτερικού ελέγχου στον τραπεζικό τομέα;

- α) Καθόλου β) Ελάχιστα γ) Μέτρια δ) Πολύ ε) Πάρα πολύ

Απάντηση:

ΕΡΩΤΗΣΗ 15

Σε γενικές γραμμές, θεωρείτε πως το σύστημα εσωτερικού ελέγχου του τραπεζικού σας ιδρύματος ανταποκρίνεται στους στόχους του;

- α) Καθόλου β) Ελάχιστα γ) Μέτρια δ) Πολύ ε) Πάρα πολύ

Απάντηση:

